

Lördagen den 17 Maj.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 10 innevarande månad.

§ 2.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda

Stats-Utskottets utlåtande N:o 104;

Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets utlåtande N:o 6 och memorial N:o 7; samt

Lag-Utskottets utlåtanden och memorial N:is 45—49.

§ 3.

Förekom till behandling Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 14, i anledning af dels Kongl. Maj:ts nådiga proposition om antagande af förslag till förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket, dels väckt motion angående bestämmelser i afseende å nämnda beskattning.

Beträffande ordningen för detta betänkandes föredragning yttrade Herr Talmannen, att det syntes honom mest lämpligt att börja med handläggningen af 4:de punkten, som hänvisade till det vid betänkandet fogade författningsförslag, hvilket sålunda skulle först komma under ompröfning. Sedan detta författningsförslag blifvit paragrafvis genomgånet, borde, enligt Herr Talmannens mening, de öfriga punkterna föredragas i den ordning betänkandet dem upptog; och hemställde Herr Talmannen huruvida Kammaren ville godkänna ett sådant föredragningsätt, som Herr Talmannen nu föreslagit.

Kammaren biföll denna framställning; i följd hvaraf uppläsning nu skedde såväl af Utskottets hemställan i 4:de punkten som ock af de, med hvarandra i samband stående §§ 1 och 2 i ofvan omnämnda författningsförslag.

Innan öfverläggningen började, beslöts, i enlighet med Herr Talmannens nu jemväl gjorda hemställan, att, ehuru endast nyssnämnda tvänne §§ voro föredragna, enhvar af Kammarens ledamöter, som det önskade, skulle ega rätt att yttra sig äfven angående förordningsförslagets öfriga delar.

Ordet lemnades härefter till

Herr Carl Anders Larsson, som yttrade: Som det torde vara Herrarne bekant, är jag icke någon särdeles stor vän af den beskattning å hvitbetssockertillverkningen, som vi nu, enligt Kongl. Maj:ts och Bevillnings-Utskottets förslag, skola besluta; jag har alltifrån den första stunden det blef fråga om accis å denna näring, varit en deciderad motståndare till hvarje åtgärd i sådan syftning. Vid den riksdag, då frågan om beskattning å hvitbetssockertillverkningen första gången väcktes, bemöttes jag med den invändningen, att näringen måste skattläggas för att åt staten bibehålla dess inkomst af sockertullen, ett argument i mina ögon precis lika mycket bevisande, som om någon skulle låna ut en summa penningar och för att rädda räntan å kapitalet förklarade sig vilja uppoffra kapitalet sjelft. Man har efter Kommerce-kollegii uppgifter beräknat hela kvantiteten importeradt socker till något öfver 59 millioner skålpund om året. Beräknas nu värdet af hvarje skålpund socker till 40 öre i medeltal, så får man en summa af i rundt tal 24 millioner R:dr, som årligen endast för denna artikel betalas till utlandet. Tullen på varan uppgår till 6 millioner R:dr. Landet får således årligen betala för att få sitt behof af socker fylldt ej mindre än 30 millioner R:dr, hvaraf största delen, fyra femtedelar, går till utlandet, den minsta, en femtedel, kommer staten till godo. Kunde vi nu uppdriva den inhemska sockertillverkningen derhän, att den blefve tillräcklig för vårt behof, skulle vi således komma att göra en besparing af 24 millioner R:dr om året, hvilka då skulle stanna inom landet. Tullverket ginge i så fall visserligen miste om sina 6,000,000, men nationalvinsten blefve i alla fall aldeles ofantlig. Jag är visserligen ingen skicklig räknemästare, men så mycket tror jag mig dock kunna begripa, att det för landet i dess helhet måste vara en stor vinst att, i stället för att hvarje år skicka 24,000,000 R:dr till utlandet, få behålla dessa penningar, äfven om staten derigenom skulle komma att förlora 6,000,000 R:dr. Men, emellertid, för att rädda dessa 6 millioner vill man, som sagdt, uppoffra de 24 millionerna. Ty ingen kan väl inbilla sig, att några hvitbetssockerfabriker kunna komma till stånd, om den af Kongl. Maj:t och Utskottet föreslagna beskattningen blir verklighet; skatten skulle ju nemligen endast de trenne nästföljande åren utgöra 10 öre per centner, men derefter med ens stiga till 50 öre centnern. Och hvem är det, som i sjelfva verket träffas af denna skatt? Jo, hvitbetsodlaren. Hvitbetorna hafva hittills i regeln betingat ett pris af 1 R:dr centnern, och mera torde man svårligen kunna beräkna att erhålla till följd af svårigheten att transportera betorna längre väg, utan att fraktkostnaden äter upp hela värdet. Medelpriset vid fabrikerna har till och med varit lägre, endast 90 öre per centner. Så har åtminstone förhållandet varit vid Ljungas fabrik i Östergötland. Enskilde personer ha visserligen betalt något mera än 1 R:dr för centnern — jag har sjelf erhållit till och med 1 R:dr 5 öre — men medelpriset tror jag i allmänhet icke kunna sättas högre än till nyssnämnda siffra. Skall nu hvitbetssockerfabrikanten betala 50 öres accis per centner, så faller det aldeles af sig sjelft att han kommer att uttaga dessa 50 öre af producenten. Men att betala staten hälften af det belopp, man erhåller i betal-

ning för en vara, derpå lärer väl ingen förnuftig människa gå in. Men, säger man, erfarenheten visar att näringen ganska väl tål att beskattas; näringen har ju redan några år varit skattefri, och flera nya fabriker hafva uppstått, men endast *en* fabrik kan sägas hafva förtjent stora summor, ja samlat rikedom. Må vara att så är förhållandet med en och annan fabriksidkare; men först och främst vill jag anmärka, att den tid, då fabrikationen egentligen var hvad man kallar lönande, är tiden före beskattningens införande, och för det andra behöfver man alldeles icke vara någon trollkarl för att finna, att, om en näring kan tåla en skatt af, såsom nu är förhållandet, 10 öre för en viss kvantitet af råvaran, deraf alldeles icke följer att hon några år härefter lika ogeneradt skall kunna bära en skatt fem gånger så stor som den förra. Beslutet om hvitbetssocker-industriens beläggande med accis fattades vid 1869 års riksdag hufvudsakligen för att gifva industriidkarne någon trygghet för att deras på näringen nedlagda kapital icke skulle blifva huru högt som helst beskattade; men ingen kunde väl då ana, att hvitbetssocker-industrien några få år derefter skulle blifva ansedd för en snart sagdt riksvådlig handtering, som kräfde långt skarpare kontroll än till och med de gröfsta brottslingar i våra straffinrättningar — öfverkontrollörer och tillsyningsmän med de aldra strängaste instruktioner! Åsigten om hvitbetssocker-industrien tyckes nu på många håll vara denna: hvitbetssocker-tillverkningen står i paritet med den fördömliga bränvinsbränningen, den ena näringen såväl som den andra gör människorna galna och åstadkommer allt möjligt ondt, derföre kontroll, och en duktig kontroll ändå, öfver dem båda två! Men, hvad ondt kan väl ligga uti att producera socker; sockret är ju, som bekant, numera nästan en nödvändighetsvara såväl för den fattige som för den rike, ja, den konsumeras mera af de förre än af de sednare; man borde väl då i stället för att fördyra och försvåra produktionen, underlätta densamma. Man säger, att det är konsumenten som skall betala skatten; men, såsom jag redan antydtt, den gubben går icke i mig åtminstone. Förhållandet är det motsatta; det är just betodlaren, han och ingen annan, som kommer att betala de 50 örena. Förhållandet med hvitbetssockret är icke heller detsamma som med bränvinet; bränvinsbrännaren har icke att uthärda någon konkurrens med utlandet, det är derföre icke han som beskattas, utan konsumenten, bränvinssuparen. Hvitbetssockerfabrikanten i Sverige deremot måste täfla med hvitbetsodlarne i utlandet; det står hvar och en fritt att, om hvitbetssockret är för dyrt, köpa socker från utlandet; hvitbetssockerfabrikanten kan derföre ej höja priset på sin vara öfver priset på det utländska sockret, utan måste uttaga den skatt han får erlägga af producenten. Resultatet blir att de femtio örena stanna på hvitbetsodlaren och minska behållningen på hans vara med ett motsvarande belopp. Så länge det utländska sockret icke är portförbudet, blir det alltid förhållandet; konsumenten kan icke åläggas betala skatten, det blir producenten som får göra det. Och hvem är producenten? Jo, den jordbrukande delen af landets befolkning, eller, rättare sagdt, den delen af våra jordbrukare, som slagit sig på hvitbetsodling. Följden blir naturligtvis, för det första, att inga nya hvitbetssockerfabriker komma att anläggas, och för det andra,

att de redan anlagda efter all sannolikhet måste nedläggas, eller i bästa fall behållningen för hvitbetsodlarna minskas till det minsta möjliga. För närvarande finnes endast några få hvitbetssockerfabriker. Vill man att näringen skall trivas och blomstra, så bör man väl ställa så till, att fabrikerne kunna blifva så många som möjligt och fördelarne af hvitbetsodlingen komma så många jordbrukare som möjligt till godo. Hvad som härvid isynnerhet bör beaktas är att hvitbetsodlingen, för att vara lönande, måste bedrivas nära intill platsen för hvitbetssockerfabrikationen. Hvitbetorna tåla nemligen ej vid långväga transporter, aldri högst en mil. Hvarje åtgärd som försvårar uppkomsten af hvitbetssockerfabriker, motverkar således äfven jordbrukets intressen. Fabrikationen är dessutom i sig sjelf förenad med stor risk och kräfver synnerligt stor omsorg och noggrannhet för att blifva vinstgifvande. Första hvitbetssockerfabriken som anlades i Östergötland förlorade t. ex. under första året af sin verksamhet 13,000 R:dr. Hade den nu föreslagna beskattningen redan då funnits, så hade förlusten naturligtvis blifvit mycket större, först de 13,000 riksdalerna och vidare 50 öre per centner i skatt för afverkningen. Min öfvertygelse är, att det icke finnes någon enda hvitbetssockerfabrik, som under de första åren af sin tillvaro icke behöfver frihet från accis. Jag har derföre föreslagit att dessa nya fabriker skulle få tre frihetsår, så att de må kunna komma riktigt i gång eller åtminstone icke gå med förlust under dessa tre år. Motiven härför återfinnas i den motion, som varit föremål för Bevillnings-Utskottets pröfning.

Jag yrkar afslag å den nu föredragna punkten och bifall till det omnämnda förslaget i motionen.

Herr Lundström: Den ärade representanten på östgotabänken, som före mig hade ordet, har underhållit Kammaren med en mängd statistiska uppgifter af mycket egendomlig beskaffenhet och som lätt kunde inbjuda till åtskilliga betraktelser, såvida de nemligen, strängt taget, kunde anses höra till ämnet. Då jag är en af dem, hvilka önska att den redan beslutade beskattningen å hvitbetssockertillverkningen skall ega bestånd, vill jag ej heller ingå i någon vederläggning i allmänhet af hans anförande; men ett misstag i hans uppgifter var så stort, att jag icke anser mig med tystnad böra förbigå detsamma. Han uppgaf nemligen, att det vore en betydande skilnad mellan bränvins- och hvitbetssockertillverkningen deruti, att den sednare vore underkastad konkurrens med de utländska fabrikerne, emedan socker kan införskrifvas och förtullas, den förra deremot befriad från all täflan med fabrikationen i utlandet eller, som han uttryckte sig, att bränvin ej kunde införskrifvas och supas upp. Jag ber att få upplysa den värde talaren, att bränvin kan införskrifvas i hvilka kvantiteter som helst, vare sig för att supas upp eller för att användas för andra ändamål; något förbud mot import af bränvin finnes ej i vår lagstiftning, hvarom för öfrigt tulltaxan lemnar upplysning.

Jag öfvergår nu till sjelfva saken. Emot innehållet af § 1 i beskattningsförslaget har jag ingenting att anmärka, men deremot så mycket mera emot § 2. Den för afgifvande af betänkande och förslag beträffande beskattning å hvitbetssockertillverkningen i riket nedsatta komité har föreslagit, att utbytet af hvarje centner hvitbetor skulle antagas utgöra sju

och ett halft skålpund socker. Samma utbytesberäkning återfinnes i Kongl. Maj:ts förslag. Bevillnings-Utskottet har nedsatt beräkningen till sex och ett fjerdedels skålpund, utan att närmare redogöra för skälen, åtminstone icke på ett sådant sätt, att jag för min del kan gilla dem. Friherre Fock återigen i sin reservation har föreslagit, att utbytessiffran skulle bestämmas till sju skålpund, och med honom hafva Herrar Benich och Wijk instämt. Detta förslag är, enligt min åsigt, det riktiga. Mitt första intryck vid läsningen af den af Adjunkten Lang afgifna, här i Kammaren utdelade "berättelse till Kommers-kollegium om hvitbetssockerbeskattningen inom Tyska Tullföreningen, Frankrike och Belgien" var, att 7½ procent verkligen vore en temligen hög siffra och kanske betänkelig att genast från början antaga såsom norm för utbytet af hvitbetssockertillverkningen i vårt land. Men, å andra sidan, om man närmare går in i saken, måste man medgifva att 6¼ procent är en alltför låg siffra, som icke i något annat land blifvit lagd till grund för beskattningen. I Adjunkten Långs utförliga och särdeles förtjenstfulla arbete finnes på sid. 144 en tabell, utvisande det utbyte hvitbetssockerfabrikerna i Tyskland ända från sin uppkomst 1844 till och med år 1870 lemnat, grundad på noggranna officiella kontroller och anteckningar under samma tid. Tabellen är visserligen uppställd så, att den visar huru många centner betor åtgått under de olika åren för fabrikationen af en centner socker, men att på grund häraf uträkna huru många skålpund socker erhållits af en centner betor är temligen lätt. Det visar sig då, att år 1844, då beskattningen i Tyskland började och hvitbetssockerindustrien naturligtvis stod ganska lågt och ännu var föga utvecklad, erhöles icke mera än 6¾ skålpund socker per centner, således ändock ett större utbyte per centner, än Utskottet nu antagit. Och dock intager hvitbetssockerindustrien nu, som bekant, en helt annan och högre ståndpunkt, än den gjorde för tretio år sedan; och de framsteg denna industri sedan dess gjort i Tyskland, hafva naturligtvis äfven kommit vår hvitbetssockerindustri till godo. Utbytet har sedan dess under hela tiden successive höjt sig; det utgjorde redan året derefter 6⅞ procent och året derpå 7⅞. Medeltalet har under de fem sista åren varit 8⅞ skålpund, ett år till och med 9 skålpund per centner. Vid sådant förhållande torde det för hvar och en vara klart, att Utskottets beräkning af 6¼ skålpund på centnern är alldeles för låg. Jag kan icke egentligen förstå, hvarföre Utskottet tagit en sådan godtycklig siffra, om icke derföre att man på det sättet skulle få jennt tio öres skatt för hvarje centner betor; men den omständigheten saknar, i min tanke, all vikt för frågans afgörande. Jag tror icke, att det skulle vara lämpligt att antaga Utskottets förslag äfven af det skälet, att en utbytesberäkning, lägre än den bör vara, ganska lätt föranleder tillverkarne att stå kvar på en lägre ståndpunkt inom fabrikationen, såsom icke innebärande någon sporre för dem att göra några framsteg i tekniskt afseende för vinnande af en större produktquantitet. Samma skäl som gäller emot höga införseltullar å fabrikater i allmänhet, gäller också om den ifrågavarande för låga utbytesberäkningen: begge äro egnade att kvarhålla fabrikationen på en lägre ståndpunkt, än den skulle intaga, om den finge, utan konstladt skydd, på naturligt sätt utveckla sig. Jag har sjelf erfarenhet utaf, att så är förhållandet; jag har under min

verksamhet som fabriksidkare lärt känna icke så få fabrikanter, som, just derföre, att de icke behöft anstränga sin förmåga för att göra framsteg i sitt fack, så att säga sofvit bort en god del af sin tid. Men icke nog härmed; staten lider naturligtvis, genom att bestämma utbytet för lågt, en motsvarande minskning i inkomsten af den accis, som redan är beslutad att läggas på tillverkningen af hvitbetssocker.

Jag anser mig icke behöfva tillägga något vidare. Det har endast varit mot den alltför låga beräkningen af 6½ skålpund socker per centner betor, som jag velat inlägga min protest.

Jag yrkar bifall till Friherre Focks reservation.

Herr Dickson: Den förste talaren började sitt anförande med ett statsekonomiskt föredrag. Äfven jag vill börja mitt anförande med en statsekonomisk sats. Hans statsekonomiska åsigt gick ut derpå, att det skulle vara synnerligen fördelaktigt för landet att slippa all sockerimport och i stället sjelft tillverka sockret. Derutinnan har han fullkomligt rätt; den satsen gillar jag i allo, men jag fäster dervid ett villkor, och det är att man för det socker som här produceras icke skall behöfva betala mera än för det importerade. Ty — jag vådjar i det fallet till den ärade talaren sjelf — männe icke en köpare, som har att välja emellan svenskt socker och utländskt, heldre köper det utländska än det inländska, om det förra är billigare än det sednare. Den statsekonomiska sats, hvarifrån jag utgår, är att hvarje näring, som icke utan ett onaturligt skydd kan bära sig, aldrig i längden kan vara gagnelig för landet i dess helhet. Vi hafva en sockertull, vi önska att den skall ingå i statens kassa. Men om vi skulle komma derhän, att vi, med bibehållande af denna sockertull oförändrad, tillverkade allt socker, vi behöfde inom landet, hvad blefve följden? Jo, statens inkomst af denna tull upphörde, men konsumenterna finge ändå betala lika mycket för sockret som förut; de tre och en half millioner, sockertullen nu lemnar staten, tillfölle fabrikanterna. Frågan blir då: är denna näring af den vigt för landet, att den behöfver denna uppmuntran af tre och en half millioner riksdaler om året? Man säger, att näringen är synnerligen fördelaktig för landet, såsom befordrande en bättre kultur af jorden. Men, antaget att äfven 30,000 à 40,000 tunnland af landets areal användes till hvitbetsodling, så är det väl ändå bra mycket begärdt att årligen betala tre och en half millioner riksdaler årligen, på det egarne af dessa 40,000 tunnland må komma i tillfälle att af sin jord draga den största möjliga fördel. Dessutom, dessa jordbrukare, som genom hvitbetskulturen få sin jord i ett bättre tillstånd, hafva de icke en stor fördel deraf, att jorden frambringar bättre skördar? Böra de derjemte få en kontant ersättning för sitt arbete på öfriga samhällsmedlemmars bekostnad? Detta anser jag icke statsekonomiskt. Då denna fråga år 1869 förevar till behandling af Riksdagen, bekämpade jag i Första Kammaren efter måttet af mina krafter den då påyrkade skattefriheten, ty jag ansåg att man derigenom skulle beträda en helt och hållet falsk väg. Sverige har — jag är glad att kunna säga det — öfvergifvit protektionismen, monopolerna och dylikt; men skulle vi nu medgifva skattefrihet åt hvitbetssockerindrien, så skulle vi verkligen taga ett steg bakåt i stället för framåt. Jag motsatte mig 1869 de då beslutade frihets-

åren och föreslog att beskattningen skulle taga sin början den 1 Juli 1870 i stället för den 1 Juli 1873 samt att terminerna, inom hvilka skatten skulle ökas, skulle inskränkas från tre till två år och den 1 Juli 1878 således, i stället för den af Bevillnings-Utskottet föreslagna motsvarande dag 1885, blifva den tidpunkt, då skatten skulle uppgå till fyra femtedelar af tullen å råsockret. Men mina bemödanden voro fruktlösa. Att nu frångå hvad som 1869 beslöts, och som innebar åtminstone ett steg i den rätta riktningen, derpå kan jag naturligtvis för min del icke ingå.

Man har sagt, att detta är att lägga skatt på den inhemska fabrikationen. Jag vill omkasta den satsen; jag antager att man icke lägger någon skatt på hvitbetssockertillverkningen. Men då bör man också borttaga tullen på det utländska sockret. Kan hvitbetssockerproduktionen då bära sig, så har jag ingenting deremot, och då först kan den kallas för "inhemsk"; men jag tror att man aktar sig för det experimentet — ty, sannerligen, det blefve allt för dyrt.

Herr C. A. Larsson har vidare opponerat sig emot § 2 i beskattningsförslaget; han ansåg den där föreslagna beskattningen för hög och föreslog därför, att sockerutbytet skulle beräknas till fem procent af betans vikt. Vidare har han föreslagit, att hvarje ny hvitbetssockerfabrik skulle erhålla tre frihetsår. Jag för min del vågar tro, att det af Kongl. Maj:t föreslagna beloppet, $7\frac{1}{2}$ procent, är icke blott det riktigaste, utan äfven ganska liberalt. Bevillnings-Utskottet har verkligen, i min tanke, gått alldeles för långt. Då jag emellertid icke anser den ringaste utsigt finnas för att Kongl. Maj:ts förslag skall vinna Kammarens bifall, så vill jag icke göra något yrkande derom, utan instämmer i Friherre Focks reservation. Skälet härför är följande. Vi veta ännu ej, om hvitbetssockerfabrikationen är en näring, som kan bära sig eller ej med en beskattning af sju procent af betornas vikt; erfarenheten måste lära oss, huruvida odlingen af hvitbetor i vårt land kan uppdrivas derhän, att betorna lemna en högre sockerarkastning. Jag tror dock, i likhet med den nästföregående talaren, att, om man är alltför eftergifven i fråga om skatten, man derigenom icke uppmuntrar betodlaren att kultivera jorden så, att betorna med minsta möjliga vikt lemna största möjliga sockerhalt, utan snarare motsatsen. Vi behöfva, i min tanke, ännu några års erfarenhet för att kunna afgöra, hvilken procent af betornas afkastning rätteligen bör läggas till grund för beskattningen. Från den 1 Juli innevarande år till samma dag år 1876 skall, enligt 1869 års Riksdags beslut, skatten utgå med ett belopp, motsvarande en femtedel af sockertullen. Skulle det nu under någon period af hvitbetssockertillverkningen vara möjligt att bära den obetydliga förlust, som skulle kunna uppstå derigenom, att procenten af betornas sockerarkastning blifvit af lagstiftaren beräknad något för högt, så borde det väl vara just under dessa tre första år, då skyddet för tillverkaren uppgår till $6\frac{2}{5}$ öre för hvarje skålpund af sockret. Om vi under dessa tre år finna, att vi beräknat sockerproduktionen af betorna för högt, då, men ej förr, kan det vara skäl att nedsätta procenten. Men då det af officiella uppgifter framgår, att hvitbetssockertillverkningen i Tyskland, ett land som i hänseende till möjligheten af hvitbetsodling torde vara närmast jemförligt med Sverige, redan

hunnit den höjd, att betorna lemna icke endast 7 procent socker, utan, såsom den nästföregående talaren erinrade, till och med öfver 8, så tycker jag det vore oklokt att redan från början sätta procenten så lågt som sex och en fjerdedels. Om man t. ex., såsom Herr C. A. Larsson önskade, bestämde skatten till fem procent och hvitbetsodlingen blefve bragt till den point, att betorna afkastade nio à tio procent, så blefve följden att fabrikanter, i stället för det premium af $6\frac{2}{3}$ öre per skålpund han nu får under de tre nästkommande åren, finge ett dubbelt så stort, eller $12\frac{4}{5}$ öre.

Jag önskar, att Herrarne, innan beslutet fattas, ville ställa frågan på dess rätta ståndpunkt. Är detta en näring, jag upprepar det, som är för Sverige naturlig? Om ingen sockertull funnes, funnes det väl någon, som kunde tro, att Svenska Riksdagen skulle vilja uppmuntra ifrågasvarande näring med ett skydd, så stort som det hon för närvarande åtnjuter. Jag tror, att vi dessförinnan skulle betänka oss åtminstone några gånger. För egen del skulle jag, om frågan ställdes på sin spets, om det nu gällde att en gång för alla afgöra den, som nämndt, heldre vilja borttaga hela sockertullen. Hvitbetssockerfabrikanterne finge då se, om näringen vore naturlig för landet eller ej. Slutligen ber jag få erinra om, hvad jag redan för fyra år sedan i Första Kammaren uttalade, att genom en naturlig uppmuntran af dessa fabriker, en mängd sådana skola komma att uppstå. När nu den tiden är inne, då skyddet skall minskas, har inom landet uppvuxit ett mäktigt intresse, och man kan vara fullt säker på att talrika och mäktiga stämmor då skola komma att höjas med begäran att skyddet skall fortfares och att man icke skall qväfva en uppblomstrand industri, som utan detta skydd icke kan bära sig. Och följden blir, att vårt socker blir oss lika dyrt som förut, men skatten som vi betala därför, i stället för att, såsom vi alla önska, gå till statsverket, stannar i fabrikanternes fickor, såsom uppmuntran för en industri, som, efter mitt sätt att se saken, hvarken är för landet naturlig eller nödvändig.

Resultatet af det anförda är, att, då jag icke tror mig kunna vinna bifall till Kongl. Maj:ts förslag i § 2 af beskattningsförslaget, jag för min del tillstyrker antagandet af det i Friherre Focks reservation framställda förslaget.

Herr Ola Andersson: I afseende på beskattningen af hvitbetssocker vill jag först erinra, att vid 1869 års riksdag beslut fattades att denna fabrikation skulle skattläggas. Herr Carl Anders Larsson, som för några dagar sedan ville bestrida en representants befogenhet att med anledning af Norska Stortingets oväntade beslut i myntrifrågan väcka förslag om ingående af en särskild myntkonvention med Danmark, på den grund att någon motion derom ej blifvit väckt inom den i Riksdagsordningen för motioners afgifvande i allmänhet bestämda tid, har yrkat afslag å Bevillnings-Utskottets förslag, oaktadt ingen motion i sådant syfte förut blifvit väckt. Detta är ett sätt att tolka grundlagen, som jag för min del icke kan godkänna, och Riksdagen har ej heller, så vidt jag vet, någonsin beslutat att beskattningen skulle upphöra.

Hvad

Hvad beträffar Herr Carl Anders Larssons resonnement i öfrigt och de skäl han för sin mening anført, hafva dessa redan af föregående talare blifvit så fullständigt vederlagda, att jag i det afseendet torde kunna fatta mig ganska kort. Jag vill derföre endast upptaga ett par punkter af hans anförande till besvarande. Han yttrade, att det icke är konsumenten af hvitbetssockret, utan hvitbetsodlaren, som får betala skatten, men kom det oaktadt in på kapitlet om sockerkonsumtionens fördelning mellan de fattige och förmögnare. Han påstod då, att det är de fattige, som fingo betala det mesta. Om så skulle vara förhållandet, icke ligger deri något bevis för riktigheten af det förra påståendet, att det är hvitbetsodlaren, som betalar skatten, snarare tvärtom; ty de som odla hvitbetor äro väl i allmänhet att hänföra snarare till de förmögne än till de fattige. Att de fattige äro de, som förbruka mesta sockret, är för öfrigt en hypotes, som jag visserligen många gånger hört framkastas, men som aldrig blifvit bevisad, och som jag för min del vågar bestrida. Min erfarenhet om folkets lefnadssätt på landsbygden leder mig till ett alldeles motsatt resultat; och den som vet, huru de fattige i allmänhet spara socker i hushållet, huru de t. ex. oftast nöja sig med en bit kaksocker, så stor som en nagel, till kaffet, han inser lätt, att det icke är de fattige, som förbruka den största quantiteteten socker, utan de förmögnare, som nära nog till hvarje rätt använda socker.

Herr Carl Anders Larsson har vidare sagt, att om detta betänkande bifalles, om hvitbetssockertillverkningen blir underkastad den här föreslagna beskattningen, så skulle inga nya hvitbetssockerfabriker komma att uppstå. Det argumentet vederlägges dock af det faktum, att efter 1869, då beslutet fattades om näringens beskattning från och med den 1 Juli detta år, flera dylika fabriker anlagts, oaktadt naturligtvis det varit egarne väl bekant, att beskattning å dem inom kort skulle blifva införd. Just denna visshet, att och i hvilken mån näringen skall erlägga skatt, utgör, efter mitt förmenande, för fabrikanterna en mycket större trygghet för framgången af hans företag, än en skattefrihet, som när som helst kan taga slut, och som således i sjelfva verket snarare håller kapitalerna tillbaka än framkallar dem. En säker om ock mindre vinst är för den försigtige affärsmannen och industriidkaren mera välkommen, än en större men osäker.

Herr Carl Anders Larsson yttrade vidare, att ingen betodling skulle komma till stånd, om skatten blefve så hög som fyra femtedelar af sockertullen, hvitbetsodlingen skulle då, menade han, ej längre vara lönande. Men han medgaf dock sjelf, att han sålt hvitbetor till ganska högt pris till enskilda personer, jordbrukare; och samma utväg måtte väl alltid stå öppen, såväl för honom som för andra hvitbetsodlare, skatten må vara högre eller lägre. Jag har sjelf i tre år odlat hvitbetor och är för min del fullkomligt öfvertygad om, att jag skall få lika mycket för dem, vare sig hvitbetssockerfabrikanterna få betala skatt eller icke. För öfrigt så länge tullen på råsocker uppgår till 8 öre per skålpund och på raffineradt till 11 $\frac{1}{10}$, så är det alldeles gifvet, att hvitbetssockerfabrikanterna har en vinst på sin tillverkning, motsvarande skillnaden emellan dessa tullsatser och den skatt han betalar för sin råvara.

Om vi antaga, att hvitbetssockerindustrien uppnådde den höjd, att något socker ej behöfde importeras, så skulle hela den summa staten nu inkasserar genom sockertullen tillfalla hvitbetssockerfabrikanterne; och detta vore väl icke vare sig rätt eller för staten fördelaktigt, jag tror icke att kommande Riksdagar skulle åtnöja sig dermed.

Den nu föreslagna skatten är i min tanke i förhållande till sockertullen alldeles icke för hög; jag kan icke finna, hvarföre hvitbetssockerfabrikerna icke skulle betala den, så länge tullen å det utländska sockret är oförändrad. Skola vi taga bort grundskatterna och indelningsverket, så kan det väl icke vara skäl att slumpa bort andra statsinkomster — den tid kan komma och kommer nog också då de nödvändigt behöfvas.

De tvänne nästföregående talarne hafva opponerat sig emot den af Utskottet i § 2 af beskattningsförslaget föreslagna procentberäkningen, såsom för hög. Herr Carl Anders Larsson deremot ansåg den för låg. Dessa motsatta åsichter utgöra för mig det bästa beviset, på att Utskottet träffat det rätta. Utskottet har för öfrigt inhemtat upplysningar från redan i gång varande hvitbetssockerfabriker och kommit till den slutsatsen, att det icke vore välbetänkt att nu sätta skatten högre än Utskottet föreslagit. Herr Dickson yttrade, att om procentberäkningen för framtiden skulle bestämmas högre än Utskottet nu föreslagit, så borde detta ske redan nu, vid beskattningens början. Men jag vill fästa uppmärksamheten på, att Utskottet i motiveringen uttryckt den åsigt, att det förr eller sednare kanske torde blifva produkten, som kommer att beskattas, ej, såsom nu är föreslaget, råvaran, och vid sådant förhållande inser jag ej, hvarför beskattningen nu bör sättas högre, än som skett. Sedan hvitbetsodlingen blifvit uppdrifven, kan det ju hända, att betorna komma att lemna en större sockerhalt, ett större sockerutbyte, och först då kan det vara skäl att höja rendementet; men att redan nu sätta det så högt som Kongl. Maj:t föreslagit, anser jag icke välbetänkt, i all synnerhet som motviljan mot skatten i och för sig på åtskilliga håll är ganska stor.

Jag yrkar således för min del bifall till Bevillnings-Utskottets förslag i de tvänne nu föreslagna paragraferna.

Herr Friherre Fock: Den förste talare, som hade ordet i denna fråga, begärde att få förklara, att han icke var någon särdeles god räk-nemästare, och han ådagalade äfven detta under sitt anförande. Sålunda omtalade han, att man hade beräknat kvantiteten af det socker, som årligen importeras till något öfver 52 millioner skålpund, samt att detta efter ett varuvärde af i medeltal 40 öre per skålpund skulle medföra en årlig utgift för landet af 30 millioner R:dr, ehuru det rätt räknadt blir 20,800,000 R:dr. Han uppgaf vidare att tillverkningsavgiften skulle komma att utgöras med slutligen 50 öre per centner betor, under det att efter Utskottets förslag, den skulle blifva 40 öre och detta först efter nio år. Men jag skall icke mycket fästa mig vid dessa siffror utan öfvergår att taga några andra omständigheter i betraktande. Samme talare yttrade äfven, att någon skulle hafva sagt, att det är konsumenten, som får betala den nu föreslagna skatten. Han uppgaf icke, hvilken som hade fällt detta yttrande, men på det han må hafva någon att härvid vända sig

emot, så skall jag utan tvekan såsom mitt upptaga nämnda påstående. Det synes nemligen alldeles gifvet, att åtminstone ingen klok jordbrukare odlar hvitbetor, såvida icke derigenom enahanda fördelar och inkomster beredas honom, som om han på sin jord hade odlat något annat. Kunna icke betorna med fördel för jordbrukaren frambringas till så billigt pris, att sjelfva hvitbetssockersfabrikationen kan bära sig utan att fortfarande åtnjuta det höga skydd, hvarmed denna industri för närvarande är gynnad, då måste den icke vara naturlig för landet, och då må den heldre gå under, än att hela den konsumerande allmänheten skall bidraga till dess uppehållande med konstlade medel. Vi skola vid bedömandet af denna fråga väl ihågkomma, hvad som för öfrigt redan är sagdt, att det nemligen icke är möjligt att odla hvitbetor inom alla delar af landet, utan att de fördelar, som genom denna nya industri kunna beredas, endast kommer ett ganska inskränkt område af landet tillgodo; men den brist i statsinkomster, som uppkommer, ifall hvitbetssockertillverkningen fortfarande lemnas fri från all afgift, måste betäckas genom annan beskattning, hvilken drabbar hela landet, hvilket jag för min del icke kan finna vara rättvist.

Jag har emellertid egentligen begärt ordet, af den anledning att jag angående den nu föredragna 2:dra §:n yrkat en högre utbytessiffra, än den som af Utskottets majoritet blifvit föreslagen, och jag anser mig skyldig att något närmare motivera den reservation, jag vid denna punkt afgifvit. Af de uppgifter vi ega öfver såväl svenska som utländska hvitbetors sockerhalt — och i hvilket hänseende under loppet af många år ganska fullständiga undersökningar öfver betor från olika delar af landet blifvit verkställda — visar sig att sockerhalten redan år en 1852—1854 i allmänhet uppgick till nio à tio procent och i vissa fall ända till tretton procent, sedermera har denna procent stigit, så att den under de sistförflutna åren kan antagas hafva uppgått till tio à elfva. De tyska betorna hålla 11 à 12 procent i medeltal. Nu vet jag mycket väl, att vid hvitbetsbeskattningens införande i Tyskland utbytessiffran för råa betor sattes till och med lägre än hvad Utskottets majoritet nu föreslagit; men orsaken dertill var icke så mycket betesodlingens intresse, utan sjelfva den omständigheten att sättet att ur betorna utdraga socker ännu var, så att säga, i sin barndom och i sin linda, att man då fick ett mycket mindre utbyte af socker, än hvad som nu står att erhålla. Framstegen i tekniken, förbättringarne i industrien äro lyckligtvis af sådan beskaffenhet, att kännedomen om desamma ganska hastigt meddela sig från det ena landet till det andra, och ingenting hindrar oss att i närvarande stund tillgoda göra oss de bättre metoder, som i utlandet begagnas. Jag är öfvvertygad om att ingen, som har sysselsatt sig med industriela företag i allmänhet, skall jäfva detta. Här är sålunda, enligt min föreställning, icke skäl att göra så betydliga eftergifter, som dem Utskottet föreslagit. Härtill kommer en annan omständighet, som jag anser vara af synnerligt vikt. Representationen eger nämligen tvenne medel att succesivt höja denna beskattning: det ena medlet är redan af 1869 års Riksdag beslutadt, nämligen att under loppet af en viss period hvart tredje år höja denna skatt med en femtedel. Denna förhöjning är sålunda bestämd och en industriidkare eller ett bolag, som bildas för anläggande af en hvitbetssockersfabrik, kan

sålunda med trygghet uti sina beräkningar införa denna skatteförhöjning. Men det finnes äfven ett annat sätt att höja beskattningen, och hvilket icke kan på förhand införas beräkningarne, och detta är den förhöjning i utbytessiffran, som möjligen kan komma att beslutas, och att sålunda i dessa beräkningar skall förekomma en faktor, hvilken icke med någon säkerhet kan på förhand bedömas, anser jag vara för sjelfva den ifrågasvarande industrien vådligt, hvarför en sådan eventualitet bör i möjligaste mån förebyggas, ty, mine Herrar, den dag kan komma, då opinionen i denna fråga inom Riksdagens Kamrar ej är så mild som den dag i dag är. Om nemligen de bolag, som anordnas för sockerindustrien och, hvilka bestämdt komma att koncentreras inom vissa för öfrigt af naturen väl lottade delar af landet, om, säger jag, dessa bolag företrädesvis på egen jord, som de sjelfva fritt disponera, odla betor, och om härstädes som i andra länder denna industri blomstrar upp, och man börjar finna, att bolagen bereda sig sjelfva en betydlig vinst på handteringen, så skall måhända opinionens vind snart blåsa från andra håll än nu, och sådana beskattningsåtgärder komma att vidtagas, hvilka till sina följder kunna blifva vådliga och skadliga. Vi sakna icke exempel på dylika fall; så t. ex. i Tyskland, der successivt både afgiften och utbytessiffran blifvit höjda, har vid hvarje sådan åtgärd, ett ej ringa antal fabriker gått öfverända. De hafva nemligen blifvit anlagda utan full kannedom om och beräkning af dylika eventualiteter. Det är sålunda bättre att redan från början sätta denna siffra något högre, och hvarigenom naturligen större trygghet mot ytterligare förhöjning vinnes, och i och med detsamma en lugnare utveckling af industrien kan förutses. Jag kan sålunda icke annat än yrka bifall till min reservation, ehuru jag finner att detta mitt yrkande icke har någon synnerligen stor sannolikhet för sig att vinna Kammarens bifall; men jag har dock för framtiden velat få denna åsigt till protokollet antecknad.

Medan jag har ordet beder jag äfven få yttra mig om en annan fråga, nemligen angående den förste talarens yrkande om beviljande af ytterligare 3 nådår, som han kallade det. Jag tror icke att något för denna industri farligare beslut kan fattas, än att ytterligare bevilja någon tids skattefrihet för vissa fabriker, under det att andra äro underkastade beskattning. Meningen skulle vara den, att hvarje ny anlagd fabrik fortfarande under vissa år skulle få arbeta utan att erlägga skatt, eller att Kongl. Maj:t, då omständigheterna sådant kunde föranleda, skulle ega rätt att bevilja dylik skattefrihet. Jag beder härvid få erinra att 1869 års Riksdagsbeslut i detta fall icke innehöll några sådana restriktioner, utan att nämnde Riksdags beslut fattades på grund af en motion, som just innehöll förslag angående beviljande af vissa frihetsår; men efter en ganska grundlig diskussion ansåg Riksdagen, att ett dylikt medgifvande skulle för industrien sjelf vara skadligt och olämpligt. Det är ju gifvet, att om en sådan fabrik på något ställe redan under en längre tid varit i verksamhet och derunder i omkringliggande trakter inom en viss terräng en betydlig betesodling uppstår, denna fabrik efter hand kommer att få erlägga en skatt af 10, 20, 30, 40 öre per centner betor. Men om derefter i närheten uppstår en annan fabrik, hvilken till en början får arbeta skattefritt, så är det alldeles klart, att denna sednare fabrik blifver i tillfälle att köpa

sitt behof af hvitbetor för så många öre högre pris som det belopp hvartill den förra fabriken beskattning uppgår, och följden häraf skulle naturligtvis blifva den, att den gamla fabriken ovilkorligen skulle gå under, hvilket åter skulle hafva till följd, att icke någon vidare vågade inlåta sig på ett dylikt företag, enär ju alltid det Damoclessvärd komme att fortfarande sväfva öfver hvarje sådan anläggning, att inom några år en ny fabrik kunde uppstå och beröfva den förra all förtjenst. Man kan visserligen säga, att den bestämmelsen skulle kunna stadgas, att ingen ny fabrik borde få anläggas i närheten af en redan anlagd sådan, utan att i detta hänseende likasom ett visst mälde- och förklaringslag för hvarje fabrik borde bestämmas. Ett dylikt stadgande möter återigen ganska stora svårigheter, ty hvar skulle i sådant fall gränsen bestämmas? Om t. ex. en jernväg stryker fram genom det område, inom hvilket den ena fabriken upphemtar sitt behof af hvitbetor — och detta behof är såsom bekant ganska stort — och om tillika denna vara på jernväg komme att kunna befraktas för en ganska låg afgift, så tror jag att ganska stor svårighet skulle uppstå i afseende å bestämmelserna af den terräng, inom hvilken denna fraktfart, utan intrång för en närbelägen fabrik, finge bedrivas. Men äfven andra svårigheter i afseende å tillämpningen af ett dylikt stadgande finnas, och jag kan ej rätt fatta huru härmed i sjelfva verket skall tillgå. Man bör ihågkomma, att i allmänhet dessa fabriker, liksom andra, icke äro fullfjädrade företag genast från början, utan man anlägger t. ex. en fabrik, beräknad för 100,000 centner; den går ett eller par år, hvarefter man finner, att betesodlingen kan ytterligare uppdrivas, till följd hvaraf man beslutar att utvidga fabriken från 100,000 till 300,000 centners afverkning. Billigheten fordrar, att man i sådant fall äfven finge åtnjuta skattefrihet för denna tillökning i fabrikationen, hvilket ju blifver detsamma som anläggning af en ny fabrik. Eller hvad menas väl med en nyanlagd fabrik? Om ett bolag, efter att ett eller par års tid hafva idkat en sådan fabriksrörelse, gör konkurs, och ett nytt bolag köper in den gamla fabriken, riffer ut dess apparater och förskaffar sig nyare och bättre redskap, blifver då icke detta en ny fabrik, på hvilken skattefrihetens princip skall tillämpas, derest motionärens förslag bifölles. Ännu värre kommer detta att gestalta sig, så snart skattesiffran blifver högre än nu. Huru skall det väl då komma att blifva? Om en gammal fabrik går bra, ehuru den betalar en skatt af 40 öre per centner, huru mycket mer skall då icke en annan nyanlagd fabrik komma att förtjena, om densamma under vissa frihetsår får köpa hvitbetor utan att beläggas med någon dylik skatt. Jag tror, mine Herrar, att det är af största vigt, att Riksdagen på ett fullt lojalt sätt vidblifver det beslut, som vid 1869 års riksdag i detta ämne fattades. Det förnämsta, hvaraf såväl denna som hvarje annan industri är i behof för sin utveckling, är trygghet, och jag fäster mig härvid mindre vid sjelfva skattesiffran än vid åstadkommande af en så stor säkerhet och trygghet som möjligt för sjelfva industriens utveckling. 1869 års Riksdag yttrade sig angående denna sak i dess underdåniga skrifvelse till Kongl. Maj:t på följande sätt: "Enär den äfven vid de tvänne sednaste riksdagarne väckta frågan om dylik beskattning uppenbarligen är af alltför stor betydelse, så ur statsekonomisk som ur finansiell synpunkt, att kunna undanskjutas, samt äfven de, som hafva för

afsigt att egna sig åt denna industri, numera torde kunna antagas temligen allmänt inse, att den betydliga statsinkomst, som sockerförbrukningen hittills lemnat, hvarken kan umbäras eller under annan mindre känbar beskattningsform ersättas, och att fortfarande skattefrihet för sockertillverkning af inhemska råämnen vid sidan af tullbeskattning å utländskt råsocker följaktligen icke kan vara att för någon längre tid påräkna, har Riksdagen funnit sig böra söka bereda denna sväfvande beskattningsfråga en snar lösning, på det å ena sidan måtte tillgodoses statsverkets rätt att ej beröfvas en af sina förnämsta inkomstkällor och å andra sidan hvitbetskulturen och hvitbetssockertillverkningen måtte för framtiden betryggas mot ovissa och möjligen våldsamma beskattningsåtgärder“.

Detta är ord af så tungt vägande natur, att jag på grund häraf icke kan annat än på det lifigaste tillstyrka, att Riksdagen måtte antaga det nu föreliggande förslaget i dess helhet, endast med den förändring i den nu föredragna 2:dra §, hvilken jag i min reservation tagit mig friheten föreslå.

Herr Tranchell: Efter det utförliga och intressanta föredrag som Friherre Fock nyss hållit, kunde det nästan vara öfverflödigt af mig att uppträda, men då jag varit ledamot af den kommission, som afgifvit det förslag, hvilket i hufvudsakliga delar blifvit lagdt till grund för Kongl. Maj:ts proposition, i anledning hvaraf nu föredragna betänkande blifvit afgifvet, så anhåller jag att få yttra några få ord i frågan.

Hvad då särskildt beträffar den utbytesprocent i råsocker af råa (ej torkade) hvitbetor, som nu egentligen är föremål för öfverläggning, så ber jag få nämna, af hvilken anledning kommissionen ansåg sig böra föreslå denna siffra till 7½ procent. Då angående denna sak hittills icke förelåg någon annan flerårig erfarenhet, än den jag vid den hvitbetssockerfabrik, som står under min ledning, förvärfvat, så var det ganska naturligt, att kommissionens öfriga ledamöter skulle vända sig till mig med begäran om de uppgifter rörande den sålunda vunna erfarenheten, hvilka jag vore i tillfälle lemna. Till följd häraf meddelade jag den upplysning, att resultatet af 15 års medelutbyte utvisade en utbytesprocent af 7,512 procent råsocker af råa hvitbetor. Vid sådant förhållande torde kommissionen hafva varit fullt berättigad att lägga resultatet af denna mångåriga erfarenhet till grund för sitt förslag, och detta så mycket heldre, som, efter hvad för öfrigt kunnat inhemtas angående sockerhalten af hvitbetor, hvilka i öfriga delar af landet blifvit odlade, det ganska väl kunde med temlig säkerhet antagas, att samma utbytesprocent bör kunna i allmänhet erhållas, helst alla nyare tiders förbättring i tillverkningssättet stode de inhemska fabrikerna till buds. Det är ganska sannt, såsom äfven af en föregående talare blifvit framhållet, att utbytet i allmänhet blifver jemförelsevis mindre på sådana ställen, hvarest denna rotfrukt för första gången odlas; men det resultat jag nu angifvit är medelprocenten under en lång följd af år, och man torde sålunda kunna antaga, att denna siffra 7½ procent är den som närmast öfverensstämmer med hvad i verkligheten och i medeltal bör kunna vinnas.

För min del tror jag äfven i öfverensstämmelse med hvad Herrar Lundström och Dickson redan yttrat, att det icke kan ligga i näringens

eget intresse att det ställes alltför låga fordringar på densamma, ej heller kan detta vara af fördel för det allmänna. För att denna näring, såsom jag hoppas kan blifva fallet, skall kunna få en större utveckling inom vårt land och härstädes bereda sig ett sjelfständigt och säkert fotfäste utan att fortfarande behöfva åtnjuta särskildt skydd, tror jag det vara nödvändigt, att näringens utöfvare redan från början vänjer sig vid att egna den största möjliga uppmärksamhet icke blott åt en rationell och omtänksam hvitbetsodling, utan äfven åt ett noggrannt utöfvande af sjelfva hvitbetssockertillverkningen. Uti ett framgångsfullt bedrivande af denna näring ingå så många särskilda faktorer, att nödvändighetens tvång ofta kan vara nyttigt för att hindra att den ena eller andra åsidosättes, och det är ganska säkert, att om bristande omsorg eller till och med håglöshet får tillfälle att inrota sig uti denna handtering, skall det blifva omöjligt att i längden kunna ernå något godt och för det allmänna nyttigt resultat.

Då nu emellertid Kongl. Maj:ts proposition i denna del icke synes hafva stor sannolikhet för sig att vinna framgång, hvilket jag dock för min del, anser skulle hafva varit lämpligast, så ber jag att få förena mig med dem som, med afslag å Utskottets hemställan i denna punkt, yrkat bifall till Friherre Focks reservation.

Herr Granlund: Då vid 1869 års riksdag beslut redan blifvit fattadt derom, att hvitbetssockertillverkningen i riket från och med den 1 Juli innevarande år skall beskattas, samt då samma Riksdag uttalat de grunder, efter hvilka denna beskattning skall utgå, så tror jag det icke vara värdt att nu försöka kullkasta ett sådant beslut. Deremot anser jag det vara skäl att söka göra denna beskattning så litet tryckande som möjligt. Hittills har hvitbetssockersfabrikationen åtnjutit vissa s. k. frihetsår, hvilket gjort att ifrån denna närings uppkomst i vårt land nya fabriker på skilda orter uppstått; men hvad har väl resultatet i de flesta fall blifvit af dessa fabriker? Jo, härom har jag mig särskildt bekant, att en dylik fabrik, inom den ort jag representerar, efter att i två års tid hafva varit i verksamhet gjort en betydlig förlust. Man har äfven sagt, att denna fabrikation är en näring, som icke bör uppmuntras. Men jag tror verkligen att det torde finnas ganska olika tankar om den saken. Iår är nu fråga, om en ny industri, och idkarne af densamma köpa sina råvaror från jordbruket, det är således en jordbrukets binäring. Man bör icke beskatta denna näring så högt eller efter en beräkning af $7\frac{1}{2}$ procents sockerhalt i utbyte mot en centner råa hvitbetor. Utskottet har nedsatt denna siffra till 6½. Nu är förhållandet, att om hösten gifva betorna större sockerhalt än uti Januari och Februari månader. Vid fabriken i Wadstena har denna procent nedgått till sex och derunder. Vi böra besinna, att priset å sjelfva råvaran, hvitbetorna, måste fabrikanten rätta efter den skatt, som blir bestämd. Hvitbetssockertillverkningen är en ny jordbruksindustri i sammanhang med en ny fabriksindustri, der råvaran tages af jordbruket och vid förädlingen lemnar en produkt som ingår i det dagliga husbehovet, och hvilket vi hittills med vissa undantag införskrifver. Äfven ett annat skäl emot en för hög beskattning är, att hvitbetsodlingen lemnar arbetsförförjenst åt en mängd till annat icke arbetsföra personer. Den som har rest kanalvägen har utefter densamma vid

Ljung varit i tillfälle se stora planteringar, afsedda för denna fabrikation, och vid dessa anläggningar många hundra personer, gamla och barn, selsatta med skötandet af de stora hvitbetsåkrarne. Då härtill kommer att, till följd af föregående Riksdags beslut, tullen på socker blifvit nedsatt med 2 öre, så torde äfven detta utgöra ett skäl för att sätta den nu ifrågavarande beskattningen så låg som möjligt, enär det är gifvet, att tullen på socker inverkar lika mycket på priset å det färdiga sockret eller fabrikkatet.

Jag anhåller om bifall till Utskottets hemställan i afseende å lydelsen af § 2 i författningsförslaget.

Herr Gumælius: Det förhållande, att en eller annan fabrik går illa, torde icke få vara bestämmande för uppfattningen af denna fråga. Nämnda förhållande kan tilläfväntas bero deraf, att sådana fabriker anlagts på svenskt och icke på tyskt sätt, om än mönstret hemtats från Tyskland; d. v. s. att anläggningen icke skett med den kloka beräkning och sparsamhet, som bör iakttagas vid alla större inrättningar. Om betorna på ett eller annat ställe skulle gifva ännu sämre afkastning än ens här från något håll blifvit ifrågasatt, så bevisar det icke annat, än att de i så fall odlas på sådan mark och under sådana förhållanden, der odlingen icke lönar sig, och der duglig skörd af betor icke får påräknas. Men till sådana fall får lagstiftningen ej taga hänsyn.

Efter den diskussion, som föregått, vill jag icke vidare inlåta mig i ämnet och icke återupprepa, hvad deri yttrats vid 1869 års riksdag, ehuru icke heller jag saknar kännedom derom. Jag skall icke heller föredraga någon redogörelse angående de strider, som i utlandet framkallats af dessa hvitbetsbeskattningsfrågor, och för hvilka jag önskar, att vi måtte förskona oss genom att från början ordna denna angelägenhet på ett förståndigt och lojalt sätt. Efter de anföranden, som blifvit hållna af Herr Dickson, med hvilken jag instämmer, Friherre Fock, med hvilken jag instämmer, och nu nyss af den person, som här i Kammaren har största fördelen af låg beskattning, men dock icke ansett sig böra undanhålla Kammaren riktiga upplysningar, nemligen Herr Tranchell, med hvilken jag ock instämmer, vill jag blott säga, att, om Riksdagen, då nu frågan gäller att sätta i verket 1869 års Riksdags beslut, tilläfväntas skulle i större eller mindre mån undandraga sig att så göra genom att bevilja dessa orimliga frihetsår eller genom att beräkna sockerquantiteten i betorna så låg, att derigenom de förut för en följd af år fastställda accisbelopp nedsättas och således 1869 års beslut i sjelfva verket utstrykes, så innebär sådant endast en upplysning och fingervisning för dem, som kunna tveka om hvad i sjelfva verket menas med de 33½ år, under hvilka Riksdagen nyligen förklarar grundskatteafskrifningen böra ske. Bristande lojalitet vid tillämpning af 1869 års beslut skulle nemligen vara ett tecken, hvaraf man tydligt kunde se, att derest ett annat kontrakt gällande en än längre följd af år och gällande än större intressen, af Riksdagen aftalades, beslöttes och underskrefves, så skulle det dock alls icke gälla längre än Riksdagens tillfälliga flertal funne för sig lämpligt, och det vore tänkbart, att Riksdagen ganska snart kunde finna fördelaktigt att afkorta den utfästa tiden eller förändra de öfverenskomna villkoren. Efter de upplysningar, som

blifvit af sakkunnige lemnade, förefaller mig riktigast att antaga Kongl. Maj:ts proposition, men då jag är öfvertygad, att Riksdagen icke vill gå längre än till antagande af Friherre Focks reservation, yrkar jag bifall till denna.

Herr Carl Aron Jönsson: Då Riksdagen år 1869 beslutat, att beskattning å hvitbetssockertillverkning fyra år derefter skulle införas, och då tiden nu är inne samt hvarken Kongl. Maj:ts proponerat eller enskild riksdagsman genom motion föreslagit frånträdande af 1869 års beslut, anser jag, att diskussion härom är öfverflödig. Hvad angår Herr Carl Anders Larssons motion, som i andra punkten af Utskottets betänkande blifvit besvarad, är tids nog att derom tala, då nämnda punkt blifvit föredragen.

Jag vill derföre endast yttra några ord beträffande den i 2:dra § af det framlagda författningsförslaget införda beräkning af sockerutbyte af råa betor. Utskottet har sökt att efter bästa förmåga förskaffa sig upplysningar i detta hänseende från de fabriker, som redan äro i gång. Af dessa upplysningar har framgått att icke någonstädes utbytet uppgått till det i Kongl. Maj:ts proposition upptagna belopp 7 procent, utan öfverallt utfallit mellan 6 och 7 procent. För min del tror jag, att Utskottet gått ganska högt i att beräkna 6½ procent. Dessa förhållanden äro emellertid så tydligt framhållna i Utskottets motivering, att jag icke vidare behöfver uppehålla mig vid desamma. Men det är också en annan omständighet, som föranledt mig att biträda Utskottets beslut i denna del. De upplysningar, Utskottet vunnit, hafva nemligen utvisat, att betor odlade i södra och mellersta Sverige innehålla större sockerhalt än de betor, som odlas i norra Sverige. Vid sådant förhållande skulle sockerutbytets beräkning till högre procent än Utskottet antagit, kunnat medföra ett monopol på hvitbetessockertillverkning för södra och mellersta Sverige, ty ju högre utbytet beräknas, dess mera försvåras tillverkningen. Man har visserligen påstått, att en hög utbytesberäkning skulle uppdriva fabrikationen, men jag beklagar den fabrikant, som icke söker taga den största möjliga förtjenst, vare sig tillverkningen är beskattad eller icke. Hvarthän man vill komma med ett sådant resonnement, förstår jag icke. Man kunde ju då lika gerna fordra en utbytesberäkning af 10 procent och säga, att fabrikanten skall i allt fall taga igen skatten hos konsumenten.

Jag vill ej längre upptaga tiden utan yrkar endast bifall till så väl första som andra § af Utskottets författningsförslag.

Då andra punkten af betänkandet blir föredragen, får jag tillfälle att derom särskildt yttra mig.

Herr Lyttkens: Det har synts mig nästan oförklarligt, att den förste ärade talaren, som i den motion han väckt i ämnet, anfört de starkaste motiv för åsigter motsatta Kongl. Maj:ts proposition och Utskottets förslag, dock icke slutat med att yrka afslag å dessa framställningar. Om man vill jemföra socker med t. ex. tobak, som endast drager tull men icke accis, så måste man väl erkänna, att tobaken är vida mindre behöflig, och att bruket deraf med mycket mera skäl kan kallas ett oskick

än bruket af socker. Hvarföre skulle för öfrigt hvitbetssockertillverkningen heldre draga accis än all annan fabriksindustri? Vill man vara konsekvent, borde man lika mycket lägga accis på tillverkning af kläde och stärkelse och hvad annat som helst, som är belagdt med införseltull. Emellertid då motion icke blifvit väckt om frånträdande af 1869 års beslut, lär väl vara svårt att genomdrifva rent afslag å den Kongl. propositionen och Utskottets betänkande.

Två talare på stockholmsbänken hafva anført såsom skäl för en högre utbytesberäkning än Utskottet föreslagit, att betornas sockerhalt skulle hafva visat sig större än Utskottet antagit. Jag är icke hvitbetsodlare och icke sockertillverkare, men jag vet åtminstone, att fabriken i Halmstad icke hitintills kunnat vinna en ens så hög sockerprocent, som Utskottets förslag upptager. Stockholmsfabriken lär väl, kan jag tänka, förmått åstadkomma större utbyte och gått under endast till följd af den ontalade bristen på sporen i hög skatt för att få bort håglösheten.

Det sägs, att man icke skall beröfva staten en inkomst. Men hvem är staten om icke svenska folket i allmänhet? Och för folket är det en ren vinst, om denna industri får uppblomma. Hvitbetessocker är ett ämne, som erhålles utan att det ringaste utsuga jorden, ty allt som genom betesodlingen tages ur jorden, kommer tillbaka genom affallet. Annat är förhållandet med t. ex. hafre, hvars odling är verkligen jordsugande. Att odla hafre och sälja den för en riksdaler lispundet, under det man från utlandet köper socker, som icke har något annat värde, än det derpå nedlagda arbete, för 30 till 40 öre skålpundet, är en bland de största nationala förluster. Jag måste därför motsätta mig att strypa den inhemska hvitbetssockerfabrikationen genom så orimlig utbytesberäkning, som från flera håll blifvit påyrkad.

Det förefaller mig högst besynnerligt, att man kan påstå, att industrien skulle uppmuntras genom hög beskattning. Huru härmed förhåller sig, kan man se vid jemförelse mellan ett kronoskattehemman, som bär skatter till nära hela afkastningens belopp, och säterihemman, som är fritt från skatter. Jag tror, att man lätt skall finna, huru skatterna verkat som en hämsko på kulturen.

En talare, på hvars omdöme jag sätter stort värde, har yttrat, att antagande af en hög utbytesberäkning skulle innebära säkerhet mot ett ytterligare höjande af denna beräkning. Men hvarpå skulle väl en sådan säkerhet bero? Hvad skulle hindra, att, derest utbytet nu beräknades till 7 procent, det lika fullt om en tid kunde blifva beräknadt till 9 procent. Jag kan icke finna denna säkerhet, då föreskriften om ifrågasvarande utbytesberäkning icke tillhör civillagstiftningen.

Man har ordat om lojalt vidblifvande af 1869 års Riksdags beslut, men då beslöts en produktionsbeskattning, enligt belgiskt mönster, hvar emot man nu kommit till ren beskattning af råvaran.

Att Herr Tranchell talat för högre utbytesberäkning visar en verklig beundransvärd oegennyttia hos honom och måste anses ådagalägga, att vid Landskronafabriken sockertillverkningen nått en ovanligt hög ståndpunkt, men detta måtte också vara ett undantag, ty enligt en med edlig förbindelse undertecknad uppgift, som Utskottet fått sig tillställt, uppgår utbytesprocenten vid Halmstads fabrik *icke* till den siffra, Utskot-

tet föreslagit. I allt fall lär Landskronafabriken vara ett lysande bevis derpå, att håglöshet uti industrien icke följer af skattefrihet.

Här har uppgifvits, att kemiska analyser visat, att betorna i Sverige hålla ända till 13 procent socker, men det är vid beskattningen ej fråga om annat än huru mycket som verkligen i praxis blifvit uttaget ur betorna, och då får man väl låta erfarenheten tala, och då den som nämnts visat helt annat resultat än analyserna, bör denna läggas till grund för beräkningen.

Helst skulle jag önska rent afslag så väl å Utskottets förslag som Kongl. Maj:ts proposition, men då ett yrkande derom, så som saken nu står, icke lär hafva utsigt till framgång, vill jag sluta mig till dem, som yrkat bifall till Utskottets hemställan.

Herrar *Englander, Magni, Lyth, Sandstedt* och *Jöns Pehrsson* instämde med Herr Lyttkens.

Herr Wijk: Jag har icke begärt ordet för att ingå i utredning angående nyttan eller skadan af hvitbetssockerbeskattning i statsekonomiskt hänseende. Denna fråga afgjordes vid 1869 års riksdag, och jag vill icke försöka att rifva upp densamma. Men från min ståndpunkt fordrar jag, att Riksdagen i ett så viktigt ämne lojalt skall tillämpa sitt en gång fattade beslut. Enligt min uppfattning har här skett försök att bryta nämnda beslut, då man föreslagit införande af frihetsår för ifrågavarande industri. Utskottet har emellertid icke tillstyrkt sådan åtgärd och efter den utredning, som under diskussionen lemnats om det för näringen sjelf förderliga i nämnda förslag, hoppas jag, att det icke skall vinna Kammarens godkännande.

Den siste ärade talaren anmärkte, att Utskottet i en annan punkt frångått 1869 års beslut, nemligen i afseende på sättet för skattens upptagande, i det densamma, enligt Utskottets förslag, skulle blifva råvaruskatt i stället för produktionsskatt. Men denna omständighet är af mindre inflytande. Hufvudinnehållet af 1869 års beslut var det, att skatten icke skulle sättas lägre än $\frac{1}{2}$ af råsockertullen; formen, under hvilken den skulle upptagas, måtte blifva hvilken som helst.

För ett lojalt tillämpande af 1869 års beslut, att fabrikanten skall skatta $\frac{1}{2}$ af den införelafgift, som skulle drabbat det tillverkade sockret, ifall det blifvit till riket infördt, fordras först och främst att så nära som möjligt bestämma tillverkningens verkliga siffra. Såväl af den i ärendet tillsatta kommissions betänkande som af de upplysningar, Friherre Fock samt Herrar Lundström och Tranchell här meddelat, har visat sig, att den af Utskottet föreslagna utbytessiffra understiger den verkliga. Men då man vill införa denna beskattning, torde det ligga i sakens natur, att man ovilkorligen bör så strängt som möjligt hålla på den verkliga tillverkningssiffran. Man vill möjligen säga, att den summa, staten skulle förlora genom den af Utskottet föreslagna utbytesberäkningen, är så obetydlig, att dervid icke är att fästa någon vikt. Men ser man närmare efter, skall man finna, att en liten förändring af utbytessiffran spelar en ganska stor rol. Vi hafva väl icke ännu officiella uppgifter om hvitbetssockertillverkningens storlek i landet under sistlidet år, men om

den, efter upplysningar jag erhållit, och hvitka jag anser tillförlitliga, antages utgöra fem à sex millioner skålpund socker, till hvilket betorna i verkligheten gifvit minst 7 procents utbyte, befinnes, att, derest skatten upptages efter den beräkning, att betorna lemuat allenast 6½ procents utbyte, omkring 700,000 skålpund socker blifva skattefria. Det belopp, som på så sätt blefve skänkt åt fabrikanterne, stege visserligen icke till mera än 11,000 R:dr, men i den mån den redan beslutade progressiva beskattningen tillämpas hvar tredje år, komme det att svälla upp till 22,000 R:dr, 33,000 R:dr intill 44,000 R:dr, allt under förutsättning, att tillverkningen håller sig på samma höjd. Komme åter jemväl tillverkningen att stiga, som under det beviljade skyddet må anses troligt, blefve naturligtvis de sockerquantiteter, för hvilka fabrikanterne undginge att betala den beslutade skatten ännu mycket större och statens förlust i samma mån betydligare.

Ifall man verkligen vill för denna industri införa en sådan premiering, utöfver hvad vid 1869 års riksdag beslutits, hemställer jag, huruvida icke det vore formelt riktigare att strängt tillämpa 1869 års beslut, men deremot å sjunde huvudtiteln rent af uppföra ett särskildt anslag till industriens uppmuntrande.

Jag hoppas emellertid, att denna premiering hvarken i ena eller andra formen skall af Riksdagen bifallas, utan att 1869 års beslut skall blifva lojalt tillämpadt, och yrkar bifall till Utskottets förslag med den ändring, Friherre Focks reservation inuehåller.

Herr Rylander: Vid 1869 års riksdag hyste jag betänkligheter mot införande af skatt å denna nya för landet välgörande näring. Efter de upplysningar, jag sedermera vunnit, har jag dock insett att ifrågasvarande beskattning är nödig, och då i allt fall 1869 års Riksdag derom fattat beslut, har jag inom Utskottet funnit mig böra rösta för beskattningens genomförande. I afseende på utbytesberäkningen kan jag icke neka, att jag något lutat för Friherre Focks mening, men har dock slutligen trots mig böra böja mig för majoritetens öfvertygelse.

Då diskussionen rör sig kring Utskottets betänkande i dess helhet, vill jag nämna, att ehuru jag icke i allo kunnat dela Herr C. A. Larssons väckta förslag om tre frihetsår från beskattning för hvarje nyanlagd fabrik, så och då det är allmänt känt, att fabrik, som anlägges på en ort, der förut betodling icke bedrifvits, har att kämpa med många svårigheter, har jag ansett, att Riksdagen borde medgifva att, der för sockertillverkning af råa hvitbetor ny fabrik anlägges i ort, der förut hvitbetesodling icke i nämnbar mån bedrifvits, Kongl. Maj:t må kunna meddela en sådan fabrik frihet från beskattning till hela eller någon del af skattebeloppet för ett eller högst två år. I detta syfte har jag vid Utskottets betänkande fogat min reservation. Om frihetsår medgäfves på detta sätt, synes mig icke böra befaras, att nya fabriker skulle uttränga äldre. Det stode nemligen Kongl. Maj:t i hvarje fall öppet att pröfva, det ny fabrik, för hvilken frihetsår begärdes, icke gjorde intrång på äldres område.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag i första punkten. Jag torde sedermera få tillfälle att i andra punkten framställa särskildt yrkande.

Herr Fredricson: Herr Talman, mine Herrar! Jag var från början af samma åsigt i denna fråga som Herr Carl Anders Larsson och ansåg skydd för den inhemska sockerfabrikationen såsom ett oeftergiftigt vilkor för denna närings utveckling. Men alltsedan 1869 års riksdag, då det först ifrågasattes att belägga fabrikationen af hvitbetssocker med en passande tillverkningsafgift, har erfarenheten lärt mig att en efter omständigheterna lämpad beskattning, långt från att hämma, tvärtom bidrager till näringsens fortkomst. Då jag sålunda numera hyser den förhoppningen att hvitbetssockertillverkningen i vårt land under en ändamålsenlig, moderat beskattning bör kunna gå en lycklig framtid till mötes, och efter hand blifva en ny källa till välmåga i landet, så utgör detta för mig talande skäl att biträda föreliggande förslag, hvilket för mig synes fullt tillfredsställande.

Friherre Fock har inom Utskottet reserverat sig uti den del af förslaget, som bestämmer normen för sockerutbytet. Utskottet har föreslagit $6\frac{1}{2}$ procent, en utbytessiffra, som reservanten funnit för låg, och vill höja till 7 procent för våra betor, på samma gång han vill utbyta den siffra, Utskottet föreslagit för torra betor nemligen $31\frac{1}{2}$ procent mot 35 procent. Jag har velat fästa Kammarens uppmärksamhet härpå, emedan — enligt min åsigt — det är af vigt att beskattningen icke blir tryckande, då den skulle kunna verka menligt för sockerindustriens hela framtid i landet. Utskottets förslag till utbytesprocent synes mig vara särdeles väl funnet, och jag önskar därför, att Kammaren måtte besluta sig för bifall till detsamma.

Herr C. A. Larsson: Jag kan verkligen icke precis erinra mig de ordalag, hvori mitt förra anförande var affattadt, men i en detalj, som flera talare fäst sig vid, vet jag med säkerhet, att jag icke begått misstag, och det är med afseende å den kalkyl, jag framställt om den vinst, som landet skulle tillskyndas, i fall vi sjelfva kunde producera hela vårt sockerbehof. Årligen importerar numera minst 60 millioner skålpund, som, beräknadt endast efter ett inköpspris af 40 öre skålpundet, representerar ett importvärde af 24 millioner R:dr. Denna stora import drager en tull, som — jemlikt kommerskollegii berättelse för år 1871 — samma år uppgick till 6,175,632 R:dr 71 öre, och som torde kunna antagas år från år ökas, snarare än minskas. Konsumenterna betala således årligen för socker 24 millioner uti importvärde till utlandet, jemte 6 millioner i tull till svenska staten samt dertill köpmannens vinst; och det är klart, att — i händelse vi sjelfva kunde tillverka sockerbehofvet utaf inhemska hvitbetor — landet i dess helhet besparades de 30 millioner, hvilka nu erfordras för att köpa och förtulla det årliga behofvet af socker. Kan någon slå mig på fingrarne med dessa siffror, så gifver jag mig genast!

Ett misstag begick jag deremot, då jag uppgaf den beskattning, som nu afses att läggas på betorna, till 50 öre centnern. Jag vill nu rätta misstaget genom att angifva 40 öre i stället för 50 öre, såsom det rätta beloppet, hvarmed den nya skatten skulle tynga på hvarje centner af råvaran. Det har här yttrats, att det icke är fullt lojalt att yrka afslag på Kongl. Maj:ts proposition, då Riksdagen förut uti underdånig

skrifvelse anhängligt om förslag till beskattningslag för hvitbetssockertillverkningen inom landet, och jag i min motion icke uttryckligen yrkat förkastandet af de grunder, Kongl. Maj:t föreslagit. Äfven jag vill pålägga hvitbetssockerindustrien en passande bevillning, ehuru icke på sådant sätt Kongl. Maj:t föreslagit, och det förefaller mig under sådant förhållande märkvärdigt, om jag icke skulle få yrka afslag på en proposition, hvilken jag icke kan gilla. Hvarföre skall då Riksdagen pröfva förslaget, om det icke gifves mer än en utgång af frågan, nemligen ett godkännande af propositionen! Icke afsåg 1869 års skrifvelse en sådan form för beskattningen, som nu föreslås. Icke tänkte sig Riksdagen då den armé af uppsyningsmän och öfverkontrollörer, som det föreliggande förslaget nödvändigt förutsätter. Jag kan icke inse, att påförandet af en bevillning skall erfordra en så kostsam kontroll. Det är i min tanke tillräckligt, att vederbörande taxeringskomité uppskattar tillverkningen och — när det är behöfligt — böckerna uppvisas och tillverkningen derigenom till kvantitet som kvalitet beräknas, på samma sätt som inom andra industrigrenar, der ett företag t. ex. en trämassefabrik o. s. v. påföres bevillning för en viss tillverkning, men ingen kontrollör vid fabriken finnes, och icke heller några andra kostsamma kontrolleringsåtgärder äro vidtagna.

Vore det nu så som några talare vilja låta påskina, nemligen att industrien blomstrar ju högre skatt pålægges densamma, så skulle i sanning vårt land snart erhålla en högst blomstrande industri, ty här förstår man konsten att lägga tung beskattning på en uppspirande industri.

En förståndig landtbrukare odlar icke hvitbetor, om han icke får bra betaldt för sin vara, yttrade en talare. Jag vill härvid erinra, att betorna i vårt land icke betalas med mera än 1 R:dr per centner. Till och med i Landskrona, der en relativt till andra orter hög sockerprocent på betorna erhållits, betalar fabrikanten icke mera än 1 R:dr per centnern. Skall nu dertill läggas en skatt på betorna, uppgående — såsom jag förut nämnt — till 40 öre per centner d. v. s. 40 procent af varans inköpspris, då vet jag ej huru de svenska sockerbruken skola kunna bära sig, ty jag fäster Herrarnes uppmärksamhet derpå, att denna skatt icke kan komma att drabba konsumenten, d. v. s. att sockerpriset icke kan höjas i proportion till skattens belopp, emedan i så fall socker kommer att importeras utifrån. Sockertillverkningen af betor i Sverige står sig ganska klen äfven *utan* beskattning. Den kan nu nått och jemt bestå i konkurrens med den utländska varan. *Med* en särskild beskattning af 40 procent utaf råvarans värde kan denna för landet vigtiga näring — enligt min öfvertygelse — icke vinna terräng, ty antingen skall fabriken höja sockerpriset, hvilket ej kan ske, emedan sockret i så fall importeras, eller också skall fabriken betala råvaran mindre, hvilket äfven är omöjligt, emedan priset redan är alltför lågt, eller slutligen skall fabriken sjelf betala skatten, hvilket vore dess undergång, då debet och credit under nuvarande förhållanden icke alltid gå ihop.

Jemförelsen med bränvinsbränningen kan jag icke gå in på. Höjes bränvinsskatten, så höjes äfven tullen på samma gång, och bränvinsbrännaren kan därför lugnt sätta priset på hvarje kamua i proportion till den drygare skatten, emedan — om varan skall importeras — detta är

förenadt med mycket besvär och hög tull. Svenska statsmakterna hafva visserligen med afseende å råvarans beskattning förstått att beskatta bränvinsbränningen, ty med beräkning af 7 kannor å hvarje tunna potatis samt 80 öres skatt på hvarje kanna, blir hvarje tunna potatis beskattad med 5 R:dr 60 öre. Oaktadt denna beskattning af mellan 5 och 6 R:dr på en tunna potatis, blomstrar bränvinsindustrien, och det synes af inkomstbetänkandet att på ett år tillökningen af tillverkningen varit icke mindre än 1 million kannor. Bränvinskontrolleringen blomstrar ändå trots den höga skatten, och kanske man tror, att sockertillverkningen — med iakttagande af samma beskattningssystem — äfven skall på liknande sätt blomstra.

Man har här anfört, att undersökningarne gifva vid handen, att betor inom Sverige erhållits med 10 procents sockerhalt. Men det finnes äfven andra ämnen i betorna än socker, och jag har papper, som utvisa att sockerhalten i allmänhet icke är så hög. Jag kan åberopa auktoriteter, som äfven gjort undersökningar både i Tyskland, Frankrike och Belgien. Jag hade trott, att dessa papper skulle kunna uträtta något i riktning utaf afslag till Kongl. Maj:ts proposition, men då till och med Ola Andersson icke vill gå in på min åsigt, så lär jag hafva föga hopp om framgång, hvadan jag afstår från mitt yrkande på afslag. Det återstår likväl för mig att i möjligaste måtto söka att åstadkomma ett beslut, som förminskar de — enligt min öfvertygelse — skadliga verknin-garne af föreliggande förslag.

Med afseende å de af mig i min motion begärda tre frihetsåren var det en talare, som sade sig icke kunna förstå hvad man menar med "nyanlagd fabrik". Jag anser mig hafva beskrifvit den saken så tydligt i min motion, att jag icke behöver ytterligare trötta Kammaren med tal derom. Det skulle — om mitt förslag vann bifall — aldrig kunna blifva fråga om, att en gammal fabrik blefve ansedd som en nyanlagd.

En talare på göteborgsbänken tillika ledamot i Bevillnings-Utskottet, beräknade att för närvarande 700,000 skålpund socker, som tillverkas inom landet, blifva skattfria och att derigenom 11,000 R:dr skänkes åt industrien, men att i den mån den redan beslutade progressiva beskattningen tillämpas, det skulle till slut blifva 44,000 R:dr, som skänktes de inhemska fabrikanterne. Jag vill härvid erinra, att talaren härigenom gjort mig en god tjänst. Ty den skänk, talaren påstår att industrien får, består uti besparad tullafgift, och om Herrarne godkänna min kalkyl rörande importen och tullintraden af artikeln socker, så är uti densamma inköpspriset för socker beräknadt till 40 öre skålpundet och tullen till 10 öre skålpundet. Den quantitet socker, som lemnar en tull af 11,000 R:dr måste således representera ett importvärde af 4 gånger 11,000 d. v. s. 44,000 R:dr, och denna summa skulle under nuvarande förhållande besparas landet — såvidt jag kan se — just genom att tillverkningen sker inom landet. Äfven om jag går in på talarens beräkning, att 44,000 R:dr skänkes sockerfabrikationen i landet — en skänk, för hvilken han likvisst betalar Kronan och kommunen skatt — till och med nu då denna fabrikation icke ännu hunnit någon utveckling, så skulle landet i sin helhet derpå vinna en summa af fyra gången 44,000 R:dr, som jag icke anser betydelselös! Jag tror, att min kalkyl i detta

afseende håller stånd och vidhåller i öfrigt min åsigt, att en industri så förhoppningsfull för fosterlandet som sockertillverkningen, icke bör påläggas en olämplig beskattning, som skulle komma att qväfva den i sin linda.

Härmed var öfverläggningen angående §§ 1 och 2 i författningsförslaget slutad. Sedan Herr C. A. Larsson nu frånträdtt sitt yrkande på afslag, gaf Herr Talmannen, i öfverensstämmelse med öfriga meningar, som blifvit framställda, propositioner dels på bifall till ifrågavarande två paragrafer i oförändradt skick och dels på yrkandet att desamma måtte godkännas med den förändring i § 2, som Herr Friherre Fock i sin vid betänkandet fogade reservation föreslagit. Den förra propositionen förklarades hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad; men votering begärdes, i anledning hvaraf en så lydande omröstningsproposition nu uppattes, justerades och anslogs.

Den, som bifaller, i oförändradt skick, 1:sta och 2:dra §§:na i det vid Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 14 fogade förordningsförslag,

röstas ja;

Den, det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, äro ofvannämnda två §§ i förordningsförslaget af Kammaren godkända, med den förändring i samma förslags 2:dra §, att utbytessiffran för råa betor bestämmes till *sju* och för torkade betor till *rettiofe m* procent af de invägda betornas vikt.

Den omröstning, som derefter företogs, utföll med 96 ja mot 67 nej; och hade Kammaren alltså beslutit i enlighet med ja-propositionen.

§§ 3 och 4.

Godkändes.

I afseende å § 5 yttrade

Herr Statsrådet Wærn: Herr Talman, mine Herrar! Beträffande tiden för den i nu föredragna § föreskrifna skriftliga anmälan har tU-skottet ändrat densamma till en månad, i stället för att Kongl. Maj:t föreslagit den till två månader före fabriken sätande i verksamhet. Jag tillåter mig härvid fästa uppmärksamheten derpå, att icke allenast Konungens Befallningshafvande har att förordna om sakkunnig person att göra besigtning, utan äfven besigtning verkligen kommer att ega rum, att besigtningsträskinstrument deröfver insändes och pröfvas, samt slutligen att till fabrikanten återsändes det ena exemplaret af denna anmälan. Men innan detta

detta skett kan fabriken icke sättas i gång. Och en månads tid förefaller mig verkligen i detta fall för knapp. Ty har Konungens Befallningshafvande icke genast en sakkunnig person att tillgå eller gifver instrumentet anledning till anmärkning, så skulle fabrikanten kunna hindras från att i tid börja sin verksamhet och derigenom olägenheter för honom uppstå, långt större än de som kunde förorsakas af en något tidigare anmälan. I Preussen är i detta afseende en tid af sex veckor bestämd; och vill nu Kammaren icke godkänna hvad Kongl. Maj:t föreslagit, nemligen två månader, så tror jag det vore i fabrikantens eget intresse att bestämma åtminstone sex veckor såsom den kortaste tid inom hvilken före fabrikens öppnande, de föreskrifna anmälningarne skola hos Konungens Befallningshafvande ega rum.

Herr Friherre Fock: Herr Talman, mine Herrar! Då en förändring i Kongl. Maj:ts proposition blifvit gjord och Chefen för Finans-departementet dervid fästat uppmärksamhet, anser jag det för min pligt, särskildt såsom ordförande på den afdelning i Utskottet, som behandlat denna fråga, att antyda skälen till denna förändring. Till verkställande af den besigtning, som skall försiggå, eger Konungens Befallningshafvande utse en sakkunnig person. Men innan denna besigtning får verkställas skall vederbörande fabrikant insända anmälan, åtföljd af planritning öfver samtliga fabrikslokalerna, å hvilken finnes tydligt angifvet hvarje lokals ändamål, samt hvarst vederbörliga apparater och fasta kärl äro uppställda. Sedermera skall vid besigtningen utrönas, att de meddelade uppgifterna och planritningarne äro fullkomligt öfverensstämmande med verkliga förhållandet. Med kännedom om hvilka opåräknade svårigheter ofta nog kunna ega rum för att få dylika stora fabriksanläggningar färdiga på utsatt tid, föreställde sig Utskottet, att om en anmälan skedde två månader före fabrikens öppnande och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande hade tillfälle att genast ditsända en person för verkställande af besigtning, så skulle mycket lätt kunna hända, att då besigtningssmannen kom till fabriken, den icke vore färdig. Man ansåg deremot en månad tillräcklig för att kunna hinna anskaffa en sakkunnig person, och detta så mycket heldre, som det gerna icke kunde vara för Konungens Befallningshafvande obekant, att en dylik stor anläggning var under utförande inom länet. Hvad beträffar den olägenhet, som Herr Departementschefen ansett kunna träffa fabrikanten i fall anmärkningar göras vid besigtningen, så kan den sistnämnde ju lätt undvika dessa olägenheter om han vill begagna sig af den honom i 1:sta mom. medgifna rättigheten att göra anmälan, om han så önskar, två eller tre månader förut i fall han har allt i ordning. Deremot ansågo vi det obilligt att *alägga* fabrikanten att hafva sin fabrik i ordning två månader förrän den sattes i verksamhet; ty fabriken måste i alla fall vara fullt färdig innan besigtning kan ega rum. Detta är orsaken hvarföre den ifrågavarande förändringen blifvit gjord i Kongl. Maj:ts förslag.

Efter denna öfverläggning, som nu var slutad, godkändes paragraferna.

§§ 6--8:

Blefvo jemväl godkände.

Efter föredragning af § 9 anförde

Herr C. A. Larsson: Herr Talman! Det har varit många gånger på tal, att bränvinsbrännare skulle ställa borgen för sin skatt, fastän det hittills stannat vid blotta talet derom. Detta borgenssystem har emellertid blifvit accepterad af Utskottet i fråga om hvitbetssockerskatten. Jag tror emellertid icke någon hvitbetssockerfabrikant vara så litet solid, att han icke skulle ega tillräcklig tillgång för att betala tillverkningsafgiften hvar fjortonde dag; men skulle verkligen någon gång detta fall inträffa, så kan staten icke göra större förlust än fjorton dagars tillverknings-skatt. Dylika minutiösa föreskrifter kan jag icke inse behovet af, och då jag dessutom anser kronan hafva fullgod säkerhet i tillverkarens soliditet kan jag icke annat än ogilla allt hvad som står i sammanhang med detta säkerhetsställande.

Jag yrkar derföre att 2:dra och 5:te mom. måtte utgå och för öfrigt allt i § som talar om fullgod säkerhet försvinna.

Herr Friherre Fock: Herr Talman! Jag ber att få fästa uppmärksamheten på att Utskottet alls icke förbisett de olägenheter som kunna uppstå för fabrikanten genom skyldigheten för honom att ställa säkerhet; och Utskottet har också derföre föreslagit Riksdagen att i skrifvelse till Kongl. Maj:t hemställa derom, att Kongl. Maj:t, innan skatten å tillverkningen förhöjes, måtte taga i ompröfning huruvida icke detta stadgande kan på ett eller annat sätt undvikas. Under sådana förhållanden inskränker jag mig till att yrka bifall till paragrafen.

Herr Lyttkens: Jag kan för min del icke gilla att kronan, för den skatt dylika anläggningar, hvarom här är fråga, kunna hafva att utgöra, fordrar vare sig realsäkerhet af fabrikanten — och således fastläser ett kapital för honom, som han eljest kunde använda för sin rörelse — eller borgen af två för affären alldeles främmande personer. Hvad det sednare beträffar, nemligen säkerhet af tredje person, som icke har med saken att göra, så är ju det att fortgå på den bana med borgensförbindelser — detta oting för vårt land som redan medfört så många bedröfliga följder — som jag och många med mig i principiellt hänseende anser vara alldeles förkastlig. Men derjemte måste jag påpeka det olämpliga i detta säkerhetsställande ur den synpunkt, att en enskild så att säga utom affären stående person skall i viss mån stå risken derför. Kan sjelfva anläggningen, fabriken, icke fullgöra sina förbindelser till kronan, så är det väl mera rimligt att kronan förlorar, än den enskilde, för saken i sjelfva verket främmande personen.

Det är på dessa i största korhet anförda grunder, som jag instämmer i Herr Larssons yrkande.

Herr Jonas Andersson i Häckenäs: Utom det att jag instämmer i den siste talarens åsigt i afseende på ställandet af säkerhet för skatten, ber jag att få påpeka hurusom flera af de här bestämda föreskrifterna om anmälan hos Konungens Befallningshafvande förefalla mig i praktiskt hänseende

alldeles otillämpliga. Så t. ex. i mom. 1, der, bland dessa anmälanden fabrikanten har att göra minst 14 dagar före tillverkningsårets början, d. v. s. före den 1 September, under lit. d. förekommer, att han skall uppgifva vid hvilken tid betafverkningen kan antagas komma att avslutas. Men den 1 September äro i allmänhet icke ännu några betor inbergade och en fabrikant kan så mycket mindre beräkna, huru många betor han får köpa, som en stor del af de växande betorna användas till andra ändamål än sockerodling och som han icke gerna kan betala betorna efter deras fodervärde. Han kan således 14 dagar före den 1 September icke ens approximativt angifva på hvilken tid fabriken kan hinna sluta sin afverkning, ty han kan icke beräkna om han får 100 eller 1,000 centner betor att afverka. För min del anser jag denna föreskrift därför vara i tillämpningen alldeles opraktisk. Det är visserligen flera andra af de här föreskrifna anmälningarne till Konungens Befallningshafvande, som man med skäl kan undra hvartill de skola tjena, då det är så sträng kontroll öfver hvarje beta som skall afverkas och öfver huru mycket socker den lemnar. Åtminstone synes det för den profane betraktaren som det kunde vara temligen likgiltigt hvilka maskiner användas samt huru de äro beskaffade och uppställda m. m. Men jag har velat blott påpeka den föreskrift som jag anser icke alls kunna af fabrikanten tillämpas. Äfven detta moment anser jag böra utgå.

Herr Åke Andersson: Herr Talman! Då denna fråga vid 1869 års riksdag förekom, tillhörde jag deras antal som icke ville att någon skatt skulle påläggas hvitbetssockertillverkningen; och samma åsigt hyser jag ännu. Hade här framställts yrkande om afslag både å Kongl. Maj:ts och Utskottets framställning i ämnet i den första punkten skulle jag hafva instämt i ett sådant yrkande. Ty det förefaller mig verkligen som om vi genom att lägga så mycket bojor som möjligt på den inhemska industrien skulle tvingas att kasta våra penningar på utländingen för varor som kunna tillverkas på våra egna områden. Jag tror Herr C. A. Larsson har rätt då han såsom exempel nämner att, om vi afstode från 11,000 R:dr sockertull, vi skulle genom inhemska sockerodling kunna inbespara 44,000 R:dr för landets räkning. Hvad denna punkt vidkommer instämmer jag med Jonas Andersson.

Herr Ola Andersson i Nordanå: Herr Talman, mine Herrar! Såsom Friherre Fock redan nämnt öfverlades ganska mycket inom Utskottet huruvida det vore möjligt att borttaga eller inskränka fabrikantens skyldighet att ställa säkerhet för den föreslagna skatten. Man fann dock ett väsendtligt hinder härför i det förhållandet, att fabriken kunna vara in-tecknade till större delen af sitt värde, och vid sådant förhållande utgör naturligtvis fabriken en ringa säkerhet för skatten. Utskottet ansåg sig därför endast böra hos Kongl. Maj:t hemställa, att Kongl. Maj:t under tiden till dess skatten blifvit höjd och i följd deraf äfven större behof af säkerhet uppstått, täcktes tillse huruvida det vore möjligt att bereda fabrikanterna någon lättnad i afseende på deras skyldighet att ställa säkerhet för skatten. Herr Larssons uppgift, att det endast vore 14 dagars skatt staten skulle kunna förlora, är icke alldeles riktig; ty i § 3 i nu

ifrågavarande förslag till förordning heter det: "Inom 14 dagar efter slutet af hvarje kalendermånad, under hvilken afverkning af hvitbetor vid sockerfabrik egt rum, skall tillverkningsafgiften — — — — — erläggas" etc. Det är således tydligt, att skatten kan förloras för en tillverkning under sex veckors tid. Beträffande skyldigheten att anmäla den kvantitet betor, som fabrikanter antager sig kunna afverka, så är skälet till föreskriften härom, att Konungens Befallningshafvande skall kunna beräkna det antal uppsyningsmän som behöfves på stället. Skulle emellertid förändringar i redan lemnade uppgifter behöfva göras i följd af att fabrikanter anser sig kunna tillverka vare sig mer eller mindre, än han först beräknat, så har ett annat moment i den nu föredragna § gifvit honom rättighet att ofördröjligen anmäla dylika förändringar, hvadan jag icke kan se någon synnerlig svårighet i detta hänseende. För öfrigt torde fabrikanterna i det närmaste kunna bestämma hvad de ämna afverka. Man har nemligen funnit att fabrikanterna redan nu, då ingen skatt finnes tillverkningen åsatt, börjat vara angelägna om att göra sig reda för det ungefärliga beloppet af hvitbetor de kunna afverka. Detta är också mycket lätt, om man nemligen gör sig förvissad om dels huru mycket hvitbetsfrö som blifvit såldt och dels den jordareal som användes till hvitbetsodling. Jag yrkar bifall till §:n oförändrad.

Herr C. A. Larsson: Herr Talman! Då Herr Jonas Andersson liksom jag förordat borttagandet af ett visst moment i denna §, ehuru icke detsamma, så anser jag det vara bäst att återremittera hela §, hvadan jag förändrar mitt yrkande derhän. Herr O. Andersson har sagt, att de nya fabrikanterna i allmänhet äro högt inteknade och derfor icke ega något värde. Ja! Detta må vara sannt; men i så fall är det heller icke troligt att fabrikanter få några borgensmän. Hvad angår möjligheten att före tillverkningsårets början uppgifva beloppet af de betor man kommer att afverka, så har han sagt att detta skulle kunna gå för sig genom att taga reda på den kvantitet frö som blifvit såldt eller den jordareal som användes till betodling. Att taga reda på detta kan väl vara en lätt sak; men huruvida de derpå grundade beräkningarne hålla streck är något helt annat. Jag har i detta fall egen erfarenhet, i det jag nemligen förliden höst, då jag skulle taga upp betor, fann att många af dem icke kommit upp utan stannat i jorden, i följd af den långa regntiden. Hvad åter angår fabrikanternas skyldighet att ställa borgen för skatten, så kan jag, såsom jag förut yttrat, icke gå in derpå, aldrahelst då det gäller så äfventyrliga företag som dessa. Jag anser staten hafva tillräcklig säkerhet i den fabriken tillhörande lösegdomen, som icke gerna kan in-teknas, och jemväl i den sockermassa, som fabriken naturligtvis måste hafva på lager i följd af att försäljningen af sockret icke kan gå jemna steg med tillverkningen deraf. Utmåter t. ex. kronobetjeningen hela detta sockerlager och alla lösören, så får ju kronan ändå i alla fall förmånsrätt för sin fordran. Och staten har dessutom den utvägen att genom fabriksidkarens sättande i konkurs få förmånsrätt och behöfver således icke förlora något, såvida nemligen dess ombud ej försumma hvad som bör iakttagas vid sådana fordringar, som böra ega förmånsrätt framför andra. Jag yrkar återremiss af paragrafen.

Herr Peter Olsson: Herr Talman, mine Herrar! Oaktadt jag är varm vän af hvithetssockertillverkningen, tror jag icke de anmärkingar, som här blifvit gjorda, vara af beskaffenhet att föranleda till återremiss af §:n. Här är sagdt, att man icke skall inveckla främmande personer i denna sak genom att begära deras borgen. Något dylikt innehåller dock icke Utskottets förslag, utan det talar endast om *fullgod säkerhet*; och en sådan föreskrift hindrar icke fabrikanten att ställa hvilken säkerhet han vill, det må nu vara realsäkerhet eller borgen, blott den är fullgod. Jag anser att Utskottet icke kunnat välja ett lämpligare uttryck än det här begagnade. Att någon säkerhet emellertid bör ställas för skatten är naturligt. Ty om också fabrikanten eger sin fabrik samt har stort lager af socker och äfven inventarier af stort värde, så kan ju icke staten disponera fabriken, som för öfrigt kan vara intecknad till högt belopp. Denna omständighet anser jag således icke böra föranleda §:ns återremiss.

Man har här gjort anmärkning mot föreskriften om fabrikantens skyldighet att uppgifva huru mycket betor han antager sig kunna afverka. Detta kan ju icke vara någon svårighet för honom, ty — det är att märka — han är icke skyldig att uppgifva huru mycket socker han *kommer* att tillverka, utan endast huru mycket han *beräknar* sig kunna tillverka; och det är ju tydligt att fabrikanten på förhand skall hafva detta klart för sig. Kan han icke få köpa så mycket betor, som han tänkt sig, eller blir tillverkningen af andra orsaker mindre än han beräknat, så finnes det ju för öfrigt föreskrift om hur han då skall gå tillväga. Således, ej heller den omständigheten anser jag vara af så tryckande beskaffenhet, att §:n derföre behöfver återremitteras. För öfrigt anser jag något resultat icke gerna kunna vinnas genom en återremiss af paragrafen vid denna sena tidpunkt af Riksdagens sammanvaro, aldrähelst som man kan antaga att Kamrarne stanna i olika beslut i frågan och dess förnyade behandling i följd deraf kommer att fordra lång tidsutdrägt. Jag yrkar bifall till §:n oförändrad.

Herr Engländer: I mom. 1 Litt. b) af denna § tror jag det vore nödigt att uttryckligen gifva tillkänna hvad tid på dygnet *dagen* anses börja.

Öfverläggningen var slutad. Efter det Herr Talmannen upptagit de gjorda yrkandena och i öfverensstämmelse dermed framställt propositioner å såväl bifall som återremiss, blef förevarande paragraf af Kammaren godkänd.

§§ 10—13:

Godkändes.

Rörande § 14 anförde

Herr C. A. Larsson: Jag vill icke med min röst bidra dertill att en stor korps af nya tillsyningsmän och kontrollanter tillskapas, och yrkar

derföre afslag å denna §. Jag anser att kronans förut varande embetsmän äro för ändamålet fullt tillräckliga.

Vidare yttrades ej. Herr Talmannen gaf propositioner först på bifall och derefter, enligt Herr C. A. Larssons yrkande, på afslag; och besvarades den förra propositionen med öfvervägande ja, i följd hvaraf Kam-maren godkänt äfven denna paragraf.

I fråga om § 15 uppstod öfverläggning och yttrade

Herr C. A. Larsson: Här yrkar jag att mom. 3 helt och hållet må utgå. Enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle tillsyningsman åtnjuta af staten i dagtraktamente fem R:dr, men sjelf betala sin kost hos fabrikanten med 1 R:dr 50 öre om dagen. Utskottet vill nu pålägga fabrikanten en ny skatt af 1 R:dr 50 öre om dagen, i det Utskottet föreslår att fabrikanten utan ersättning skall hålla tillsyningsmannen med kost. Detta anser jag vara högst orättvist och anhåller derföre att Kam-maren ville besluta att, med afslag å detta mom., i stället antaga motsvarande mom. i Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Friherre Fock: Anledningen till detta stadgande är *dels* det förhållande, att alldeles samma föreskrift återfinnes i bränvinstillverkningslagen, eller att tillverkare skall utan ersättning hålla kontrollör med kost och rum, och *dels* den omständigheten att, om det föreskrefves att tillsyningsman skulle hålla sig med kost sjelf, fabrikanten möjligen skulle finna sig förhindrad att en helgdagsafton bjuda tillsyningsmannen till sig utan risk att anses såsom lagbrytare. Åtskilliga sådana der förhållanden kunna inträffa, och ansåg Utskottet derföre bäst och enklast att föreskrifva att fabrikanten skulle utan ersättning hålla tillsyningsman med kost. Jag har för öfrigt ingenting emot att antaga Kongl. Maj:ts proposition i denna del om sådant synes Kam-maren bättre.

Herr C. A. Larsson: Jag vill fästa den siste talarens uppmärksamhet derpå, att bränvinstillverkaren icke behöfver hålla kontrollören mera än ett rum, under det här är föreslaget att fabrikanten skall hålla tillsyningsmannen med ända till 3 rum, utom det der *glasskåpet* som omtalas i 19:de §. Detta blir ganska dyrt och vid många fabriker svårt att åstadkomma.

Hvad beträffar talarens betänkligheter i afseende å den risk fabrikan-ten skulle löpa om han bjöd tillsyningsmannen hem till sig en helgdagsafton, så tycker jag dessa betänkligheter vara temligen onödiga; — i nödfall kan ju tillsyningsmannen ackordera in sig i maten hos fabrikan-ten, och då måtte väl de bekymren vara afhjelpa. Det blir ganska be-tungande för fabrikanten, alla dessa åligganden: att hålla tillsyningsman-nen med kost och 3 rum samt dessutom det der "glasskåpet", i afseende å hvilket sistnämnda jag nog ej skall underlåta att i sinom tid yrka afslag.

Herr Ola Jönsson: Jag skall helt enkelt inskränka mig att in-

stämman med Herr Carl Anders Larsson och vill tillägga att, om Konungens Befallningshafvande skall ega rätt att bestämma att ända till tre rum skola af fabrikanten upplåtas åt tillsyningsman, sådant väl bör ske endast under förutsättning att vid fabriken erfordras tre tillsyningsmän. Finnes der icke mera än en, så måtte väl ett rum vara tillräckligt. Jag förenar mig, som sagdt, med Herr Larsson.

Herr Peter Olsson: Jag skall äfven be att få instämman i Herr Carl Anders Larssons yrkande, Kongl. Maj:t har i 3 mom. af 15 § föreslagit:

“Fabrikanten vare skyldig att, så länge kontrollpersonalen bör vid fabriken uppehålla sig, åt densamma i fabriken omedelbara närhet kostnadsfritt upplåta tvänne, eller, ifall Vår Befallningshafvande så finner nödigt, trenne eldade, städade samt med nödiga möbler och sängkläder försedda boningsrum samt att åt den eller dem af nämnda personal, som sådant önska, anskaffa lämplig kost emot ersättning af 1 R:dr 50 öre om dagen för hvarje person.”

Denna föreskrift synes mig mycket rimligare än Utskottets, och får jag därför yrka den förändring i denna § att dess 3:dje moment utbytes emot motsvarande moment i 15:de § af Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Fredricsson: Jag ber också att få instämman i Herr Carl Anders Larssons förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Det vore väl öfverflödigt att vidare yttra sig i denna sak, men jag har ansett att en stor del af denna författning är så absurd att jag icke kan förstå huru man kan vilja gå in derpå. Jag kan icke begripa att man kan behöfva skriva en så vidlyftig författning för en så enkel sak — en författning så tillkrånglad, att det måste uppstå ständiga svårigheter att tillämpa densamma. Emellertid instämmer jag i detta fall med Herr Carl Anders Larsson.

Herr Friherre Fock: Jag tager mig friheten hemställa till den ärade talare, som yrkade bifall till mom. 3 af 15:de § i Kongl. Maj:ts proposition, huruvida han icke skulle vilja ändra sitt yrkande derhän, att begära bifall till hela 15:de § i samma proposition. Då Utskottet föreslagit en nedsättning af arvodet ifrån 5 till 4 R:dr, så, om momentet 3 i denna § utbytes emot samma moment i Kongl. Maj:ts proposition, men Utskottets förslag i öfrigt antages, blir följden den, att tillsyningsmannen, som af dessa 4 R:dr skall afstå 1 R:dr 50 öre till kost, sålunda får en behållning af allenast 2 R:dr 50 öre. Detta synes mig vara alltför liten ersättning, såvida man önskar att erhålla dugliga och pålitliga tillsyningsmän, helst man besinnar att de skola vara i sträng tjänstgöring 8 timmar om dygnet. Jag tager mig därför friheten hemställa om bifall till 15:de § i Kongl. Maj:ts proposition i dess helhet.

Herr Peter Olsson: Jag skall icke motsätta mig den siste ärade talarens framställning. Måhända kunde 4 R:dr vara en tillräcklig godtgörelse åt tillsyningsmannen, äfven om han deraf finge afstå 1 R:dr 50

öre för sitt kosthåll, men, som sagdt, jag skall icke sätta mig emot att antaga 15:de § i Kongl. Maj:ts proposition i dess helhet och ändrar således i öfverensstämmelse dermed mitt nyss framställda yrkande.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Jag kan icke finna att Kongl. Maj:ts förslag i denna del är bättre än Utskottets, utan måhända tvärtom. När, enligt Kongl. Maj:ts förslag, fabrikanten skulle vara skyldig att emot 1 R:dr 50 öre om dagen anskaffa tillsyningsman kost, så tycker jag förhållandet blefve ungefär enahanda som Utskottets förslag, och dessutom kan det leda till hvarjehanda trakasserier och partiskheter emellan fabrikanten och tillsyningsmannen, och i många fall kan det blifva ganska besvärligt för fabrikanten att få ut dessa 1 R:dr 50 öre från tillsyningsmannen. Man skulle kunna i detta afseende visa exempel i ett eller annat fall från bränvinskontrollörerna. Bättre vore då om fabriksägaren erhöle sin ersättning af staten, och att tillsyningsmannen finge sitt arvode minskadt i förhållande till kostpenningarnes belopp. Jag hemställer därför om bifall till Utskottets förslag.

Herr Rylander: Jag tror, lika med Herr Sven Nilsson, att Utskottets förslag är bättre än Kongl. Maj:ts och är i afseende å skälen till denna min åsigt hufvudsakligen förekommen af honom. Jag tror derjemte att, om fabrikanten skulle vara skyldig att lemna tillsyningsmannen kost, han ofta skulle finna sig nödsakad att efterskänka betalningen därför, hvarigenom föreskriften blefve utan allt värde. Åtskilliga för fabrikanten lindrigare bestämmelser innehållas i öfrigt i Utskottets förslag än i Kongl. Maj:ts proposition, der det till och med är föreskrifvet att tillsyningsmannen skall skyddas för drag och väta m. m., som förefaller mig något besynnerligt, och jag kan därför icke annat än yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr C. A. Larsson: Kongl. Maj:ts proposition innehåller, att staten skall betala tillsyningsmannen 5 R:dr om dagen, men denne vara skyldig att betala kosten, om han önskar erhålla densamma hos fabrikanten, med 1 R:dr 50 öre om dagen. Nu har Utskottet i stället velat ålägga fabrikanter att hålla tillsyningsman kost *utan* ersättning, hvaremot statens ersättning till denne sistnämnde skall komma att utgöra endast 4 R:dr. Tillsyningsmannen skulle således, enligt Utskottets förslag, få 50 öre mera om dagen än enligt Kongl. Maj:ts. Detta anser jag olämpligt och vidhåller därför mitt yrkande, att momentet 3 i Utskottets förslag må utbytas emot motsvarande moment i Kongl. Maj:ts proposition. Skulle det falla sig bättre att antaga hela 15:de § i den Kongl. propositionen, så har jag dock ingenting deremot.

Öfverläggningen förklarades slutad. Under densamma hade yrkats dels bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick och dels att, med afslag å samma hemställan, motsvarande paragraf i Kongl. Maj:ts nådiga proposition måtte godkännas. Herr Talmannen gaf propositioner å dessa yrkanden och fann ja vara öfvervägande för den sednare menin-

gen; men blef då votering begärd, med anledning hvaraf en så lydande omröstningsproposition nu uppsattes, justerades och anslogs:

Den som, med afslag å Bevillnings-Utskottets hemställan i 15:de § af det vid Utskottets betänkande N:o 14 fogade författningsförslag, bifaller motsvarande paragraf i Kongl. Maj:ts nådiga proposition

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, är ifrågavarande paragraf bifallen, sådan den af Utskottet föreslagits.

Den omröstning, som enligt denna proposition företogs, utföll med 93 ja mot 49 nej; och hade alltså Kammaren fattat beslut i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

§ 16:

Härvid yttrade:

Herr Lyttkens: När Riksdagen beslöt att hvitbetssockertillverknin- gen skulle beskattas, så utgick Riksdagen från den förutsättningen, att beskattningen skulle ske efter den belgiska metoden, och under förväntan att Riksdagen skulle handla fullkomligt lojalt och hålla sig vid detta system hafva en del fabrikanter i öfverensstämmelse dermed vidtagit sina anordningar. Nu har Utskottet föreslagit något helt annat, och det finnes fabriker, der lokalerna äro så beskaffade, att det skulle möta mycken svårighet att genast uppväga betorna. På det denna olägenhet nu till en början må undvikas, vill jag föreslå ett tillägg till denna paragraf så lydande: "dock eger Kongl. Maj:t att, ifall lokala hinder möta för de råa betornas uppvägning omedelbart före deras införande i skärmaskiner, der sådana användas, i hvarje särskildt fall pröfva och bestämma huru, med iakttagande af nödig kontroll, må med uppvägningen förfaras".

Herr Friherre Fock: I den förevarande § är föreslaget, att i fabriker, der råa betor afverkas, uppvägas betorna af uppsyningsmännen omedelbart innan de bringas i rif- eller skärmaskinerna samt i den mån afverkingen fortgår, men att i fabrik, der torkade betor förarbetas, uppvägas dessa vid införandet i den afdelning af fabriken, i hvilken urlakningskärnen finnas. Härvid har af den siste talaren blifvit erinradt, att denna föreskrift skulle, enligt hans uppgift, kunna i vissa fall medföra olägenheter, enär vissa fabriker skulle vara uppbyggda med afseende på att tillämpa det belgiska systemet för kontrollens åstadkommande. Han har derföre föreslagit att, der hinder för uppvägning omedelbart före betornas införande i skärmaskinerna möter, det skulle tillkomma Kongl. Maj:t att pröfva och bestämma huru, med iakttagande af nödig kontroll, må vid uppvägningen förfaras. Då här otvifvelaktigt skall kunna inträffa, att under den närmaste tiden svårigheter komma att möta vid §:s tillämpning,

såsom den nu är, och då jag dessutom hörde, att talaren inskränkte sitt ändringsförslag till skärmaskiner och icke äfven till rifmaskiner, samt då förbehåll blifvit gjordt att Kongl. Maj:t skall gifva föreskrifter huru i hvarje fall skall förfaras, så kan jag icke anse, att någon olägenhet kan uppkomma deraf, att Herr Lyttkens förslag antages. Jag skulle likväl vilja till honom hemställa att denna pröfningsrätt måtte inskränkas till någon viss tid.

Jag anser således att Herr Lyttkens tilläggsförslag må så till vida förändras, att emellan orden "pröfva" och "bestämma" må insättas orden "för viss tid".

Herr Lyttkens: Det tillägg, som i mitt ändringsförslag blifvit af Herr Friherre Fock framställt, har jag intet emot, ty det står då i Kongl. Maj:ts skön att, när han eger bestämma om undantag skall göras, äfven bestämma för hvilken tid detta skall ega rum. Tidens längd är således beroende på Kongl. Maj:ts pröfning, men måste alltid på förhand bestämmas. Jag har således ingenting att erinra emot Herr Friherre Focks förslag, hvilket är mera expressivt än mitt förslag, emedan det utesluter den tolkning att undantaget skulle kunna för everldelig tid medgifvas.

Herr Tranchell: Jag tror att det af Herr Lyttkens föreslagna tillägg till ifrågavarande paragraf är ganska lämpligt; men jag vet att samma hinder för kontrollens verkställande kunna inträffa såväl vid rif- som vid skärmaskiner. Jag hemställer derföre, att äfven för rifmaskiner det af Herr Lyttkens yrkade tillägg må göras, så att emellan orden "i skärmaskiner" måtte införas ordet "rif- eller"; så att undantag för dessa båda slag af maskiner göres samt att detta sker hvarje gång för viss tid. Jag yrkar bifall till Herr Lyttkens tilläggsförslag med den af mig nu föreslagna ändring.

Herr Lyttkens: Orsaken, hvarföre jag i mitt förslag uteslöt rifmaskinerna var den, att, då sådana användas, blifva betorna derigenom förvandlade till ett mos. Skulle nu detta upptagas och vägas, så skulle missbruk lätteligen kunna göras. Jag vågar visserligen icke påstå, att så skall komma att ega rum, men när saken är ny, så kan sådant lätt hända. I skärmaskinerna förvandlas betorna till så kallade snitsler eller skifvor, af hvilka uppvägning kan ega rum utan att kontrollen försvåras, men ur det mos, som genom betornas rifning uppkommer, kan lätteligen saften afledas, och kontrollen blifver i sådant fall svår att utöfva. Så har jag åtminstone tänkt mig saken, men om de som äro sakkunnige skulle finna att så icke är förhållandet, så har jag dervid intet att erinra. Jag vågade icke komma fram med ett sådant förslag, ty det skulle hafva kunnat se ut som om jag velat minska skatten, emedan jag alltid varit emot detta beskattningssystem. Kan samma kontroll verkställas genom vägning af det från rifmaskinerna erhållna moset som med de vid skärmaskinerna erhållna snitslingar, så har jag ingenting emot den af Herr Tranchell föreslagna ändringen i mitt förslag.

Herr Friherre Fock: De skäl, som tala för att det ifrågavarande

tillägget till paragrafen skall gälla allenast för fabriker, som begagna skärmaskiner, har Herr Lyttkens redan antydt. Men då det i alla fall är öfverlemnadt åt Kongl. Maj:t att bestämma när det föreslagna undantaget skall ega rum, så bör det kunna öfverlemnas åt Kongl. Maj:t att bestämma om det äfven för rifmaskiner skall i särskilda fall kunna tillämpas. Om Kongl. Maj:t skulle finna att vid en fabrik med rifmaskiner anordningarne äro sådana, att riktig kontroll kan uppehållas, så bör det öfverlemnas åt Kongl. Maj:t att för sådant fall meddela undantag. Någon fara kan således icke uppstå genom att bifalla det af Herr Tranchell föreslagna amendement.

Herr Tranchell: Jag uppfattade verkligen Herr Lyttkens yrkande så som endast de råa betorna skulle vägas men icke de sönderskurna, och då det icke vore lämpligt att uppväga den af rifmaskiner åstadkomna massan, så afstår jag från mitt yrkande i denna del.

Öfverläggningen var slutad. Sedan, på Herr Talmannens framställning, Kammaren beslutit, att det af Herr Lyttkens föreslagna tillägg skulle göras till föremål för särskild proposition, blef den förevarande paragrafen, mot hvilken någon anmärkning icke förekommit, af Kammaren godkänd; hvarjemte Kammaren, med bifall till den proposition, som dernäst lemnades å Herr Lyttkens tilläggsförslag, beslöt att till samma paragraf skulle fogas ett nytt moment, så lydande:

“Dock eger Kongl. Maj:t att, ifall lokala hinder möta för de råa betornas uppvägning omedelbart före deras införande i skärmaskiner, der sådana användas, i hvarje särskildt fall pröfva och för viss tid bestämma, huru, med iakttagande af nödig kontroll, må vid uppvägningen förfaras“.

§ 17.

Godkändes.

§ 18.

Rörande denna paragraf yttrade

Herr Lyttkens: I anledning af Kammarens nyss vid § 16 fattade beslut får jag fästa uppmärksamheten på att i denna paragraf föreslås, att man skall föreskrifva bland annat: “vågen anbringas i fabrik, der råa betor afverkas, i närheten af rif- eller skärmaskinerna samt i fabrik, hvarest torkade betor förarbetas, vid ingången till den afdelning af fabriken i hvilken urlagningskärlen äro uppställda“. Jag skulle till detta stadgande vid orden “der råa betor afverkas“ tillägga orden “snitslingar“, så att lydelsen blefve: “der råa betor eller snitsler afverkas“.

Herr Friherre Fock: Emot denna ändring tror jag att grundade anmärkningar kunna göras. Det må vara stäldt huru som helst, så måste vågen vara placerad så, att den är i närheten af rif- eller skärmaskinerna, antingen vägningen sker omedelbart före eller omedelbart efter deras

sönderskärning. Någon annan anordning kan icke lämpligen föreskrivas, hvadan jag yrkar att paragrafen måtte oförändrad antagas.

Herr Lyttkens: Efter de upplysningar Herr Friherre Fock meddelat, afstår jag från mitt yrkande om ändring i förevarande paragraf.

Vidare yttrades ej. Paragrafen godkändes.

§ 19.

Härvid anförde

Herr C. A. Larsson: Ja, nu äro vi vid det der glasskåpet, der uppsyningsmännen skola uppehålla sig. Det vore bra besynnerligt om en person, som uppbyggt en fabrik för hvitbetssockertillverkning, men icke beräknat rum för kontrollörerna så stort som denna paragraf föreskrifver, skulle vara skyldig att bygga om fabriken derföre att dessa herrar icke kunna få så stort rum som denna paragraf föreskrifver. Jag tror att dessa tillsyningsmän icke böra vara mera förnäma än bränvinskontrollörerna, som gå omkring i bränneriet och passera på ena eller andra sidan af redskapen för att tillse att tillverkningen sker i stadgad ordning, utan att de hafva något afstängdt rum med glasfönster, der de kunna sitta och hålla utkik på arbetarne. Det är verkligen obilligt att fabrikanten skall för detta ändamål nödgas uppföra ett särskildt rum, hvilket åtminstone icke behöfves för att tillsyningsmännen skola hafva tillräckligt varmt, ty det är säkert, att kunna de berga sig för värmen i fabriken, nog kunna de skydda sig för kylan. Såsom sagdt är, jag anser att tillsyningsmännen lika litet som bränvinskontrollörerna behöfva något särskildt rum, och derföre ogillar jag den nu föredragna paragrafen och yrkar derpå afslag.

Herr Friherre Fock: Jag beklagar, att jag icke heller i denna punkt kan vara ense med Herr Carl Anders Larsson. Han har upplyst, att det är tillräckligt varmt i fabriken, så att något särskildt rum för tillsyningsmännen icke är behöfligt, och detta är mycket sannt, om de nemligen finge hålla sig der det är mycket varmt; men nu sker uppvägningen vid ingången till fabriken, der det möjligen kan vara ganska kallt. Det är visst sannt, att tillsyningsmännen lika med bränvinskontrollörerna kunna gå omkring i fabriken, men det är väl å andra sidan skilnad mellan dessa personer, som skola tjenstgöra kontinuerligt i 8 timmar och bränvinskontrollörerna som endast hafva sprithållaren att vaka öfver och hvars innehåll de dagligen skola mäta upp. För resten lär det blifva omöjligt att till en så ansvarsfull befattning som tillsyningsmansbefattningen få en lämplig person om man icke, på samma gång man föreskrifver att han under sin tjenstgöringstid ständigt skall vara i fabriken, tillika föreskrifver att fabrikanten skall vara skyldig att hålla honom med ett varmt och på ändamålsenligt sätt inredt rum, utan hvilket förpligtelsen att ständigt vistas i fabriken är i viss grad omenskelig. Jag yrkar derföre att paragrafen måtte vinna Kammarens bifall.

Efter denna öfverläggning, som nu förklarades slutad, och sedan propositioner gifvits å såväl bifall som afslag, blef paragrafen af Kammaren godkänd.

§ 38.

Godkändes.

Beträffande § 39 yttrades af

Herr Carl Anders Larsson: I denna paragraf har Utskottet riktigt, som man säger, satt kronan på verket. Den paragraf i Kongl. Maj:ts förslag, hvilken Utskottet här uteslutit, var visserligen högst besynnerlig och måhända vidunderligare än den af Utskottet nu föreslagna, men den sednare är likväl helt och hållet olämplig, såsom både orättvis och obillig. Större band på människans frihet kan man ej lägga än då man förbjuder henne att i sin egen spisel för sitt husbehof koka sirup af betor, som hon på egen jord odlat och skördat. Denna lagparagraf är alldeles olämplig, synnerligast då man tager hänsyn till det dryga bötesansvar, som drabbar den, som gör sig skyldig till öfverträdelse af detta förbud. Dess orimlighet faller i ögonen, om man t. ex. antager, att en torpare, som eger en jordbit, värd 500 R:dr, är nog enfaldig att icke taga kännedom om denna författning, utan odlar betor, deraf tillverkar sirup och säljer till sin granne hvad han icke sjelf förbrukar. Skall staten då taga den fattige torparens hela jord i utbyte mot dessa 500 R:drs böter? Jag yrkar att denna paragraf måtte alldeles utstrykas, och önskar, att betodling och sirupstillverkning måtte på allt sätt uppmuntras. Af Kommerce-kollegii berättelse ser man att omkring 6 millioner skålpund sirup årligen importeras i Sverige, men om vi få koka sirup sjelfva, kommer sannolikt hela denna import att försvinna. För sirupstillverkningen erfordras ej några stora fabriker; dertill behöfs blott en vanlig gryta och litet kalk. Nu har Utskottet af gunst och nåd sagt att man får koka sirup till husbehof, blott man icke för sådant ändamål afverkar mera än 50 centner betor årligen. Men om jag för mitt hushåll icke kan använda all den sirup, som erhålles af denna quantitet betor, skall jag då icke få sälja något af min sirup? Nej, detta är förbjudet och med straff belagdt. Jag får på det kraftigaste protestera mot ett så drakoniskt lagbud och yrkar rent afslag å denna paragraf, som Utskottet sjelf obehörigen lurendrejat in i lagen, ty ingen Kongl. proposition eller motion ligger till grund för densamma.

Herr Fredricson: Jag instämmer med den siste talaren. Jag har inom Utskottet bekämpat denna paragraf, hvilkens obillighet genast faller hvar och en i ögonen, och yrkar nu rent afslag på densamma.

Herr Friherre Fock: Jag tillstår, att jag icke är någon stor vän af ifrågavarande paragraf. Jag har icke ifrat för densammas bibehållande i förslaget och vill icke heller motsätta mig dess borttagande. Jag ber dock Herrarne besinna konsekvenserna af paragrafens utstrykande *Då*

först får ingen utan afgift tillverka sirup af hvitbetor, icke ens till husbehof, ty då inträder tillämpningen af de i 20 § meddelade ansvarsbestämmelser. Utskottets mening med den 39 § har icke varit annan än den att tillåta husbehofstillverkning af sirup. Vilja Herrarne taga bort paragrafen, så gerna för mig. Jag har blott velat erinra om de oundvikliga följderna af ett sådant beslut.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Jag kan för min del icke finna annat än att, om hela denna paragraf utstrykes, den enskilde icke eger rätt att tillverka sirup, icke ens till husbehof, och detta kan väl ej vara den förste talarrens mening. I likhet med honom anser jag det vara obilligt att förbjuda hvilken enskild person som helst att för sitt eget hushålls behof tillverka sirup. Denna är en nödvändighetsvara lika väl som många andra. Man må icke jemföra sirupstillverkningen med den fordna s. k. husbehofsbränvinsbränningen, ty den sednare tillverkningen förbjöds och måste förbjudas af helt andra motiv, synnerligast i sedlighetens intresse. Jag är af den mening, att hvar och en, som odlar betor, äfven må deraf tillverka sirup för sitt husbehof och utan inskränkning i anseende till quantiteten betor. Jag yrkar derföre, att den sista punkten i denna paragraf, eller orden: "dock må härvid icke af någon afverkas mer än 50 centner betor årligen", måtte utgå, och anhåller om proposition på bifall till paragrafen med uteslutande af den citerade punkten.

Herr Friherre af Schmidt: Då jag är af samma mening med de tvänne förste talarne om det obefogade uti att i en lag sätta en hämsko på husbehofstillverkningen af eget fabrikat, önskar jag en förändring i denna paragraf. Jag skiljer mig dock från dem i det afseendet, att jag anser det vådligt att borttaga hela paragrafen, enär derigenom tillverkning af sirup för husbehof komme att taxeras efter lagens bestämmelser i öfrigt. För att vinna det mål jag önskar, anhåller jag att Kammaren måtte bifalla Friherre af Ugglas på sid. 16 i betänkandet förekommande reservation, hvori föreslås att paragrafens sista punkt, eller orden: "dock må härvid icke af någon afverkas mer än 50 centner betor årligen", måtte uteslutas.

Herr Engländer: Äfven jag påyrkar en ändring i denna paragraf, såsom icke tjenlig, men då det bör vara den enskilde jordegaren, som odlar betor, obetaget att sjelf tillverka både sirup och råsocker, anhåller jag att efter orden "å sådan tillverkning af sirup" måtte införas "eller råsocker" samt sista punkten utgå.

Herr Sandstedt: Äfven jag anhåller att den sista punkten i denna paragraf måtte utgå och paragrafen i öfrigt bifallas.

Herr Rylander: Herr Carl Anders Larsson har blifvit temligen ond på Utskottet derföre att det önskat att i denna paragraf måtte införas ett stadgande, som möjliggör för den enskilde betodlaren att till husbehof tillverka sirup af sina egna betor. Vi hafva rådfört oss med en framstående jurist och till honom framställt den frågan: kan det efter bestäm-

melserna i denna författning anses tillåtet för den enskilde betodlaren att till husbehof tillverka hvitbetssirup, utan att en sådan rättighet uttryckligen i lagen medgifves? Derpå har han gifvit ett nekande svar, och det var på grund deraf som Utskottet beslöt införa en paragraf af ifrågavarande lydelse. Utskottet har således handlat icke i strid med jordbrukarens intresse, utan i afsigt att befrämja detsamma. Jag yrkar bifall till paragrafen.

Herr Jonas Andersson: Jag ber att få instämma i Friherre af Schmidts yrkande att sista punkten i denna paragraf måtte utgå, på det att det må stå hvar och en betodlare fritt att till husbehof utan någon inskränkning tillverka sirup af egna betor.

Herr C. A. Larsson: Äfven jag tyckte till en början att Herr Friherre af Ugglas' förslag var godt, och det är möjligt att så är, men om en person är okunnig om denna paragrafs innehåll och afyttrar blott ett halfstop af den sirup, han tillverkat af sina egna betor, så inträder det förhållande hvarom jag nyss nämnde. Det är att märka att denna paragraf medgifver sirupstillverkning "allenast för eget husbehof"; men jag vill icke att det skall anses såsom ett brott, om jag i stället för att sjelf förbruka den sirup, jag tillverkat, afyttrar den till närmaste sockerbruk, som således finge betala skatt för densamma. I stället för afslag å denna paragraf, yrkar jag nu återremiss, på det att Utskottet måtte utarbета och framlägga ett mera lämpligt förslag till paragrafens lydelse.

Herr Ola Andersson: Det nuvarande Bevillnings-Utskottet bör icke hafva någon skuld för det att Riksdagen år 1869 beslöt införande af beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket, och den omständighet, att Utskottet varit nödsakadt att föreslå sättet för denna beskattnings utgörande, berättigar icke någon att göra sig lustig öfver de af Utskottet i detta afseende föreslagna åtgärder och stadganden. Det har varit Utskottets skyldighet att yttra sig öfver den Kongl. propositionen och Herr C. A. Larssons motion i ämnet. Hvad Utskottets grundlagsenliga rätt att föreslå införandet af ifrågavarande paragraf beträffar, tillåter jag mig blott hänvisa till bestämmelserna i 40 § Riksdags-ordningen, hvilken § innehåller, bland annat, följande:

(Bevillnings)-"Utskottet må derjemte uti bevillningsfrågor föreslå hvad det anser billigt och nyttigt". Jag tror således att Utskottet haft full rätt att på grund af Herr C. A. Larssons motion föreslå införande af den 39 §. Följden af denna paragrafs uteslutande blir icke den af den ärade motionären åsyftade, utan ett rent förbud för all sirupstillverkning för eget husbehof. Då nemligen införsel af sirup är belagd med tull samt Riksdagen i sin skrifvelse år 1869 förklarar och Kongl. Maj:t uti en i följd deraf utfärdad kungörelse af samma år kungjort, att skatten å hvitbetssocker skall stiga i förhållande till gällande införseltull å utländskt råsocker af mörkare färg än N:o 18 af den i verldshandeln gällande holländska standard, så framgår häraf att beskattningen måste omfatta äfven hvitbetssirup. Tager man då bort denna paragraf, så är ju med detsamma all husbehofstillverkning af hvitbetssirup förbjuden. Det är således för

att göra en sådan tillverkning fri, som Utskottet infört detta stadgande; men att göra husbehofstillverkningen till en fabriksnäring, såsom den blir, om sirupen får afyttras, derpå har Utskottet icke kunnat ingå.

Beträffande sista punkten i denna paragraf, så önskar jag att densamma måtte utgå, ehuru jag i Utskottet var nödd och tvungen att antaga densamma, för att hela paragrafen skulle kunna genomdrivas. Jag hemställer alltså om bifall till den 39 § med uteslutande dock af den sista punkten deri.

Herr Gumælius: Så vidt jag kan finna, har man här behandlat ett ämne, som icke så sällan i Kammaren afhandlas, nemligen frågan om "Påfvens skägg", ty hela striden mellan dem, som vilja bifalla paragrafen i oförändradt skick, och dem, som påyrka uteslutandet af den sista punkten i densamma, är att förlikna vid en dylik tvistefråga. I allmänhet får man väl anse, att en årlig afverkning af 50 centner betor för sirup fullt motsvarar ett hushålls behof. För mig är det dock alldeles likgiltigt om paragrafen formuleras i enlighet med Utskottets hemställan eller på det sätt reservanten föreslagit. Deremot är det icke likgiltigt, om Herr C. A. Larssons yrkande om återremiss bifalles, ty då nödgas vi ytterligare diskutera denna fråga. Det lär icke heller vara så alldeles klart, huruvida Herr Larssons förslag, som synes mig vara en ny framställning i en fråga, i hvilken visserligen Utskottet men icke en enskild riksdagsman efter motionstidens utgång har motionsrätt, kan föranleda till en återremiss. I alla händelser vågar jag uttala den förhoppning att Kamnaren snart skall anse denna fråga mogen för besluts fattande i ena eller andra riktningen, blott icke i den tredje.

Herr Åke Andersson: Som jag nämnde, då jag sist hade ordet, var jag icke med om den skrivelse som afgått från Riksdagen i frågan om hvitbetsbeskattningen, och anser mig därför berättigad att tillkännagifva min ståndpunkt i frågan. Den enskilde mindre jordegaren är genom bränvinslagstiftningen betagen sin rätt att taga alkohol ur sin potates och använda resten till föda åt sina kreatur. Vill han nu odla hvitbetor, för att af dem tillverka sirup, och lemna afskrädet till djuren, för att sedan komma jorden till godo, betager man honom äfven denna rätt. Detta är i min tanke en orättvisa och ett allt för stort ingrepp i eganderätten, och jag yrkar således afslag på hela denna paragraf.

Herr Törnfeldt: Då det ju kan hända, att man vid en mycket stor egendom sloge sig på att uteslutande odla betor för att deraf tillverka sirup, så blefve ju författningen eluderad, derest sirupstillverkningen icke inskränkes till husbehof. Deremot är det både rättvist och billigt att husbehofstillverkningen af hvitbetsirup blir fri. Jag yrkar bifall till denna paragraf.

Herr Karl Aron Jönsson: Det förundrar mig visst icke, att Herr C. A. Larsson yrkar afslag på denna paragraf, ty hela hans framställning i denna fråga har gått ut på afslag å allt hvad Utskottet föreslagit.

slagit, men att andra talare äfven yrkat afslag på denna paragraf, det har högeligen förundrat mig. Herr Larsson sade, att i denna paragraf har Utskottet satt kronan på verket. Han må dock besinna, att paragrafen införts just med anledning af Herr Larssons egen motion. Han vill hafva hela sirupstillverkningen fri, och derföre har Utskottet ock visat honom det tillmötesgående, att Utskottet från beskattning undantagit husbehovs-tillverkningen af hvitbetsirup. Jag anser att paragrafen bör bibehållas och yrkar bifall till densamma.

Herr O. B. Olsson: Då det icke är möjligt att utöfva någon kontroll öfver huru stor qvantitet betor en betodlare verkligen om året afverkar för tillverkning af sirup, yrkar jag att sista punkten af denna paragraf måtte utgå.

Herr Törnfeldt: På det af den näst föregående talaren anförda skäl yrkar äfven jag att sista punkten i denna paragraf måtte utgå.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Efter det Herr Talman-
nen upptagit de yrkanden, som blifvit gjorda, begärdes emellertid ordet af

Herr C. A. Larsson, som yttrade: Då ingen annan än jag påyrkat denna paragrafs återremitterande till Utskottet, så återtager jag detta mitt yrkande.

Herr Åke Andersson anförde: Äfven jag återtager mitt förra yrkande, ty jag finner att vi redan hafva förbud mot sirupstillverkning.

Således återstodo nu endast tvänne yrkanden, i enlighet med hvilka propositioner gäfvos dels på bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick och dels på bifall till samma hemställan med den ändring, som Herr Friherre Ugglas i sin vid betänkandet fogade reservation föreslagit. Den sednare propositionen besvarades med öfvervägande ja; i följd hvaraf Kammaren beslutit, att ur 39 § skulle uteslutas sista meningen, eller orden: "dock må härvid icke af någon afverkas mer än 50 centner betor årligen."

De af Utskottet föreslagna *rubriker* till så väl sjelfva förordningen som dess särskilda artiklar blefvo härefter godkända.

Sedan det i *punkten 4* till antagande anmälda förordningsförslag sålunda blifvit genomgånget, och derigenom beslut blifvit fattadt öfver Utskottets hemställan i 4:de punkten, företogs, enligt den af Kammaren beslutade föredragningsordning, härefter till afgörande:

Punkten 1,

hvilken bifölls.

Angående *punkten 2* anförde

Herr Rylander: Jag har i afseende å denna punkt icke varit fullt öfverens med Utskottets öfriga ledamöter. Jag och en annan ledamot af Utskottet, Herr Ola Andersson, hafva nemligen ansett att Herr C. A. Larssons motion bort mera beaktas af Utskottet. Vi hafva visserligen icke kunnat tillstyrka bifall till motionen i hela dess vidd, men dock hemställt, på sätt af vår å sid. 13 förekommande reservation inhemtas, att motionen måtte på det sätt bifallas, "att Riksdagen må medgifva att, der för sockertillverkning af råa hvitbetor ny fabrik anlägges i ort, der förut hvitbetsodling icke i nämbar mån bedrifvits, Kongl. Maj:t må kunna meddela en sådan fabrik frihet från beskattning till hela eller någon del af skattebeloppet för ett eller högst två års tid". Jag yrkar bifall till denna reservation.

Herr C. A. Larsson: Som två af Utskottets ledamöter afgifvit en reservation i syfte att medgifva nyanlagda fabriker åtminstone någon frihet från erläggande af skatt för sockertillverkningen, så får jag instämma med dem och önska framgång åt deras reservation.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, framställde Herr Talmannen propositioner så väl på bifall till Utskottets hemställan som ock på yrkandet att det förslag måtte antagas, som blifvit framställt i Herrar Rylanders och Ola Anderssons vid betänkandet fogade reservation. Svaren utföllo med öfvervägande ja för den förra meningen; och hade Kammaren alltså godkänt hvad Utskottet i denna punkt hemställt.

Punkten 3.

Lades till handlingarne.

Punkten 5.

Godkändes.

§ 4.

Föredrogs Sammansatta Bevillnings- och Lag-Utskottets betänkande N:o 1, angående vissa delar af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om antagande af ett förslag till förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket.

Efter uppläsning af Utskottets hemställan, företogos till afgörande hithörande §§ af det i detta betänkande till antagande anmälda förordningsförslag; och förekom alltså nu 20:de §:n.

Rörande denna paragraf anförde:

Herr Carlén: Jag anhåller att Kammaren ville utbyta de i första

raden af första momentet förekommande orden "tillverkar socker af hvitbetor" emot uttrycket "af hvitbetor tillverkar socker i fast eller flytande form". Sista nämnda uttryck är begagnadt af den komité, som varit tillsatt för utarbetande af förslag till beskattning af hvitbetssockertillverkningen i vårt land, men ansågs öfverflödigt af Utskottet, enär efter det tekniska uttrycket förstås med socker både det i fast och det i flytande form. Det kan dock hända, att detta uttryck icke är känt af dem, som skola tillämpa denna författning, och en domare skulle, i saknad af en tydlig definition i lagen, nödgas förfråga sig hos Teknologiska Institutet, huruvida författningen kan anses ega tillämpning på tillverkning af socker i flytande form. Den af mig nu föreslagna förändring är påyrkad af chefen för Teknologiska Institutet och vederbörande Statsråd. Likaså hafva flera ledamöter af Utskottet talat med mig härom, och äfven Friherre Fock har gått in på denna förändring, ehuru han till en början ansåg den öfverflödig. Med denna redaktion sker ingen ändring i sak, utan blott ett förtydligande af ordalydelsen. Jag yrkar bifall till detta moment med den nu föreslagna ändringen.

Herr C. A. Larsson: Om Herr Carléns förslag gillas, blir den i 39 § medgifna frihet att till husbehof tillverka sirup alldeles betydelselös, ty om man här i den 20 § säger, att tillverkning af socker i flytande form icke är fri, så får den stackare, som af egna betor tillverkar sirup, genast punga ut med de 500 R:dr böterna. Hela skillnaden mellan de begge paragraferna är den, att i den 20 § talar man om socker i flytande form och i den 39 om sirup. Jag hemställer om det kan anses välbetänt att antaga Herr Carléns förslag.

Herr Lyttkens: I följd af den förändring, som skett i 16 §, anhåller jag att i 2:dra mom. af den nu föredragna paragrafen måtte efter orden "i rif- eller skärmaskin" insättas ordet "oloffigen" och anhåller jag om bifall till momentet med den nu föreslagna ändringen.

Herr Törnfeldt: Med anledning af Herr C. A. Larssons påstående, att man genom den af Herr Carlén föreslagna ändringen i första momentet af denna paragraf skulle borttaga den i 39 § medgifna rätt att utan afgift till husbehof tillverka sirup af betor, som man sjelf odlat, vill jag blott påpeka, att detta icke är händelsen, ty en efterföljande paragraf måste anses modifiera en föregående. Jag yrkar bifall till Herr Carléns förslag.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade beträffande den föredragna paragrafens första moment intet annat yrkande blifvit gjordt än att samma moment måtte godkännas med den ändring, som Herr Carlén nu föreslagit. Herr Talmannen gaf emellertid först proposition på bifall till Utskottets förslag i oförändradt skick och derefter på Herr Carléns yrkande; och då denna sednare proposition med öfvervägande ja besvarades, hade följaktligen Kammaren, med godkännande af momentet i öfrigt,

beslutit, att de i dess första rad förekommande orden: "tillverkar socker af hvitbetor" skulle utbytas mot: "af hvitbetor tillverkar socker i fast eller flytande form."

Hvad dernäst angick den föredragna paragrafens *andra moment*, beslöt Kammaren, att, enligt Herr Lyttkens' yrkande, mellan orden "skärmaskin" och "inmatar" i momentets femte rad skulle inskjutas ordet: "oloffigen", och blef, med denna ändring, berörda moment godkändt.

§ 21.

Godkändes.

§ 22.

I afseende på denna § anförde

Herr Carlén: Då denna paragraf afser blott förbrytelser, som kunna begås *innan* uppvägning af hvitbetorna försiggått, är, i följd af den i 16 § gjorda ändring, ett tillägg till nu föredragna paragraf nödvändigt. Jag har uppsatt ett förslag till detta tillägg och på förhand låtit det granskas af åtskillige ledamöter. Det är för öfrigt helt kort. Jag hemställer om bifall till denna paragraf med följande tillägg: "Lag samma vare om den, som, der särskildt tillstånd till betornas framförande innan uppvägning skett blifvit efter § 16 meddeladt, bryter mot de såsom vilkor därför gifna föreskrifter".

Vidare yttrades ej. Öfver det af Herr Carlén föreslagna tillägg ville Kammaren särskildt besluta. Under förbehåll härom godkände Kammaren paragrafen. Det föreslagna tillägget kom derefter under pröfning samt antogs af Kammaren, som alltså beslutit, att till den ifrågavarande paragrafen skulle fogas ett nytt moment af följande lydelse:

"Lag samma vare om den, som, der särskildt tillstånd till betornas framförande innan uppvägning skett blifvit efter § 16 meddeladt, bryter mot de såsom vilkor därför gifna föreskrifter".

§§ 23—25.

Godkändes.

Beträffande § 26 yttrade

Herr Carlén: Jag anhåller om en liten förändring i redaktionen af andra punkten i denna paragraf. Man har nemligen fäst min uppmärksamhet derpå, att det i denna paragraf åberopade lagrum, 10 kap. 23 § strafflagen, innehåller två särskilda straffbestämmelser, den ena, då man vägrar inträde åt den, som är stadd i offentlig förrättning, då förbrytelsen straffas med böter från och med 10 till och med 200 R:dr; den andra, då man vägrar förrättningsman handräckning, i hvilket fall

böter kunna ådömas till högst 100 R:dr. Nu är det väl sannt, att den i andra punkten af ifrågavarande 26 § omförmälda förbrytelse icke bör kunna anses svårare än vägran af handräckning; men till undanrödjande af all tvetydighet får jag föreslå att orden "vare efter samma lagrum ansedd" måtte utbytas mot "vare lika ansedd", och anhåller jag om bifall till paragrafen med denna förändring.

Efter detta yttrande godkändes paragrafen med den af Herr Carlén föreslagna ändring; och skulle alltså slutorden: "vare efter samma lagrum ansedd" ändras till: "vare lika ansedd".

§§ 27—37.

Blefvo af Kammaren godkända.

Sedan Kammaren äfvenledes godkänt de *rubriker*, som inledde förordningsförslagets särskilda delar, förklarades slutligen Utskottets å sid. 6 i förevarande betänkande gjorda hemställan, såsom redan besvarad genom de rörande förslagets särskilda paragrafer nu fattade beslut, icke till någon vidare åtgärd föranleda.

§ 5.

Uppå derom af Herr Talmannen gjord framställning, beslöt Kammar-
aren, att Stats-Utskottets utlåtande N:o 104 skulle till afgörande före-
komma nästa Måndag den 19 dennes och för sådant ändamål sättas
främst bland tvänne gånger bordlagda ärenden å den lista, som för sam-
manträdet nämnda dag komme att upprättas.

Efter det Herr Talmannen dernäst anmält, att Första Kammaren
biträdt Andra Kammarens beslut i fråga om utseende af Deputerade att
öfvervara DD. MM. Konungens och Drottningens kröning i Norge, beslöt
nu Kammararen att nästkommande Onsdag företaga val af de fem Depute-
rade, som af Andra Kammaren borde utses.

§ 6.

Herr Talmannen tillkännagaf, att från Herr *Huss* inkommit skriftligt
meddelande derom, att han af sjukdom varit tvungen att de sednaste
tvänne dagarne uteblifva från Kammarens öfverläggningar och jemväl i
dag, af enahanda anledning, icke kunde infinna sig.

§ 7.

Anmäldes och bordlades för första gången Särskilda Utskottets me-
morial N:o 3, med anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande

Utskottets utlåtande N:o 1, i fråga om Kongl. Maj:ts nådiga proposition om förändrad anordning i vissa delar af rikets elementarläroverk.

Detta ärende skulle, med afseende på den ytterligare bordläggning, som kunde ifrågakomma, uppföras först å föredragningslistan för nästa sammanträde.

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. 3 e. m.

In fidem
H. Husberg.

Söndagen den 18 Maj.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

I anseende till hinder för Herr Talmannen, utöfvade Herr vice Talmannen i detta sammanträde talmansbefattningen.

§ 2.

Justerades protokollsutdrag för gårdagens sammanträde.

§ 3.

Föredrogs ånyo, men bordlades för andra gången Särskilda Utskottets memorial N:o 3, med anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut, rörande dess utlåtande i fråga om Kongl. Maj:ts nådiga proposition om förändrad anordning i vissa delar af rikets elementarläroverk.

§ 4.

Till behandling förekom Banko-Utskottets betänkande N:o 15, med förslag rörande afdelningarne 1 och 2 i bankoreglementet.

Utskottets hemställan i *1:sta punkten*:

Bifölls.